

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»**

**Факультет електроенерготехніки та автоматики
Кафедра автоматизації енергосистем**

«На правах
рукопису» УДК
621316

До захисту

допущено:

Завідувач кафедри

_____ Анатолій МАРЧЕНКО

«б» червня ____ 2024 р.

**Магістерська дисертація
на здобуття ступеня магістра**

**за освітньо-науковою програмою «Управління, захист та автоматизація
енергосистем»**

**зі спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та
електромеханіка»**

**на тему: «Аналіз Режимів Роботи Енергосистеми
З Використанням Критеріїв Чутливості»**

Виконав: студент II курсу, групи ЕК-21мн

Гриценко Леонід Ігорович

Науковий керівник: Доцент, к.т.н., Хоменко О.В.

Рецензент: _____

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Студент _____

Київ – 2024 року

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет електроенерготехніки та автоматики
Кафедра автоматизації енергосистем**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) за освітньо-науковою програмою

Спеціальність – 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Освітньо-професійна програма «Управління, захист та автоматизація енергосистем»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____Анатолій МАРЧЕНКО

«б» червня 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студенту
Гриценку Леоніду Ігоровичу**

1. Тема дисертації «Аналіз режимів роботи енергосистеми з використанням критеріїв чутливості», науковий керівник дисертації Хоменко Олег Володимирович, доцент к.т.н, затверджені наказом по університету від «25» березня 2024 р. № 1443-с
  2. Термін подання студентом дисертації «16» травня 2024 р.
  3. Об'єкт дослідження Фрагмент електричної мережі 330/220/110 кВ
  4. Вихідні дані Дослідження фрагмент електричної мережі 330/220/110 кВ
1. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу 1) Фрагмент електричної мережі 330/220/110 кВ; 2)Схема розташування елементів електричної мережі; 3) параметри основного обладнання; 4) параметри споживання, завантаженості електричної мережі ;

2. Орієнтовний перелік публікацій Гриценко Л.І, Хоменко О.В. Можливості оцінки впливу реактивного навантаження і напруг вузлів електричної мережі на втрати потужності в ній.

3. Дата видачі завдання : «1» вересня 2023 року.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	Закінчення теоретичного навчання та практики	17.03.2024	
2	Аналіз літературних джерел по темі МД	27.03.2024	
3	Розробка і оформлення Розділу 1	10.04.2024	
4	Розробка і оформлення Розділу 2	24.04.2024	
5	Розробка і оформлення Розділу 3	1.05.2024	
6	Розробка і оформлення Розділу 4	15.05.2024	
7	Підготовка графічних матеріалів	22.05.2024	
8	Оформлення магістерської дисертації	5.06.2024	
9	Попередній захист МД	6.06.2024	

Студент

Леонід.ГРИЦЕНКО

Науковий керівник

Олег.ХОМЕНКО

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація складається з пояснювальної записки, що за обсягом з 95 сторінок та містить у своєму складі 64 рисунків, 35 таблиць, 12 джерельних посилань.

Актуальність теми – використанням критеріїв чутливості може бути корисним для оцінки стабільності та надійності системи електропостачання.

Мета дослідження – ознайомлення з матеріалом, відтворення фрагменту електричної мережі, дослідження, та аналіз результатів. Дослідження уставленого, мінімального, та максимального режиму навантаження на критерій чутливості, а також аналіз загальносистемних втрат потужності.

Об'єкт дослідження – Фрагмент електричної мережі 330/220/110 кВ (Мукачевський район).

Предмет дослідження – Режими мінімальних і максимальних навантажень. Аналіз роботи енергосистеми з використанням критеріїв чутливості

Методи дослідження – моделювання різних режимів роботи фрагменту електричної мережі в програмному комплексі PowerFactory з наступною перевіркою.

Практичне значення одержаних результатів – результат може бути використаний різноманітними організаціями для оптимізації електричної мережі, з цілею збільшення рівня стійкості енергосистеми.

Ключові слова: АНАЛІЗ РЕЖИМУ РОБОТИ, РЕЖИМУ РОБОТИ ЕНЕРГОСИСТЕМИ, ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЇВ ЧУТЛИВОСТІ, КРИТЕРІЙ ЧУТЛИВОСТІ, РЕЖИМ МІНІМАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ, РЕЖИМ МАКСИМАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ, ФРАГМЕНТ ЕЛЕКТРИЧНОЇ МЕРЕЖІ

ABSTRACT

The master's thesis consists of an explanatory note, which is 95 pages long and contains 64 figures, 35 tables, and 12 source links.

The relevance of the topic - the use of sensitivity criteria can be useful for assessing the stability and reliability of the power supply system.

Purpose of the study - to identify possible problems or malfunctions in the system

Object of study - A fragment of the 330/220/110 kV power grid (Mukachevo district).

Subject of the study - Modes of minimum and maximum loads. Analysis of power system operation using sensitivity criteria

Research methods - modeling of various modes of operation of a fragment of the power grid in the PowerFactory software package with subsequent verification.

Practical significance of the results - the result can be used by various organizations to optimize the power grid, in order to increase the level of stability of the power system.

Keywords: OPERATION MODE ANALYSIS, POWER SYSTEM OPERATION MODE, USE OF SENSITIVITY CRITERIA, SENSITIVITY CRITERION, MINIMUM LOAD MODE, MAXIMUM LOAD MODE, POWER GRID FRAGMENT

Зміст

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	8
ВСТУП	9
ОЦІНКА РЕЖИМІВ РОБОТИ ЕЛЕКТРИЧНОЇ МЕРЕЖІ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ЧУТЛИВОСТІ	10
1.1 Математичні основи теорії чутливості	10
1.2. Індекси чутливості при аналізі режимів роботи електроенергетичної системи	10
1.3. Визначення чутливості по напрузі	11
1.4. Визначення чутливості по втратам активної потужності та їх зміні	13
1.5. Коефіцієнти чутливості втрат потужності у гілках до напруги у вузлах ЕЕС.....	16
1.6. Застосування програмного комплексу PowerFactory для оцінки та аналізу чутливості	20
1.6.1. Опції аналізу чутливості.....	21
1.6.2. Виконання аналізу чутливості та результат	22
1.6.3. Теоретичні засади реалізації функції чутливості.....	24
Висновки по розділу 1	25
ОБ’ЄКТ ДОСЛІДЖЕНЬ – ФРАГМЕНТ ЕЛЕКТРИЧНОЇ МЕРЕЖІ 330/220/110 КВ ОЕС УКРАЇНИ	26
2.1 Схема фрагменту електричної мережі. Загальна характеристика схеми, обладнання, режимів роботи.....	27
2.2. Загальні питання управління режимами електричних мереж	35
2.3. Розрахунок режимів роботи фрагменту електричної мережі в PowerFactory. Режими мінімальних і максимальних навантажень.	36
2.4 Критерій чутливості фрегменту електричної мережі в різних режимах завантаження	52
Продовження таблиця 2.15.....	58
Висновок до розділу 2.....	58
ОЦІНКА ЧУТЛИВОСТІ ВТРАТ ПОТУЖНОСТІ В МЕРЕЖІ ДО ЗМІН ВУЗЛОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ	60
3.1. Алгоритм дослідження	60
3.2. Поняття економічного еквівалента реактивної потужності.....	61
3.3. Дослідження залежності коефіцієнтів чутливості від режимів вузлових навантажень	66
навантажень	66
Висновки по розділу 3	77
АНАЛІЗ ОБ’ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ НА ВИЯВЛЕННЯ СЛАБКИХ МІСЦЬ І СЕНСОРІВ	78
4.1. Аналіз вузлів схеми на визначення «слабких місць» за напругою	78
4.2. Аналіз вузлів схеми на визначення слабких місць за перетоками активної потужності... ..	83
4.3. Комплексний аналіз характеристик схеми, визначення сенсорів	84
4.4. Аналіз загальносистемних втрат потужності	85
4.4.1 Співвідношення допустимих і транзитних втрат електроенергії в мережах енергосистем.....	86
4.4.2 Визначення втрат потужності в ЕС від транзитних перетікань	87

Висновки по розділу 4	7
Висновки по розділу 4	91
ВИСНОВКИ.....	92
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ.....	93

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ЗВТ - зміни вимірюваної величини

ЕЕС - електроенергетична система

РП - регулюючі пристрої

ОЕС-У - об'єднана енергетична система України

АЕС - атомна електростанція

ЛЕП - лінія електропередач

ЕМ - електрична мережа

ПС - електрична підстанція

ПЛ - повітряна лінія електропередавання

ВДА - відновлювана енергетика

АСДУ - автоматизованої системи диспетчерського управління

РПН - регулювання напруги трансформатора

ЕО - електропередавальна організація

ЕЕРП - економічно еквівалентна реактивна потужність

ЕРС - електрорушійна сила самоіндукції

СП - силові розподільчі пункти

ККД - коефіцієнт корисної дії

ВСТУП

Чинемало існує електроенергетичних систем всклад яких входять електричні станції для добування електроенергії, систем обласних, регіональних, та районних ліній електропередач для передавання енергії на велику відстань; міжвузлових підстанцій для об'єднання мережі електропередач в склад , та пониження або підвищення рівня номінальної напруги між собою; підстанцій для розподілення електричної енергії між споживачами. Усі електростанції, які знаходяться в одному регіоні, пов'язані одна з одною для паралельної роботи на загальне навантаження за допомогою ЛЕП різних класів напруги. Об'єкти відрізняються способом виробництва, споживанія , об'єму споживання, часовим інтервалом вироблення електричної або теплової енергії.

Споживачі це кінець гілки від її вироблення , транспортування, перетворення, розподілення , і все це називається електроенергетичною системою, головними її функціями.

ОЦІНКА РЕЖИМІВ РОБОТИ ЕЛЕКТРИЧНОЇ МЕРЕЖІ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ЧУТЛИВОСТІ

1.1 Математичні основи теорії чутливості

Теорія чутливості – це сукупність методів, який забезпечує систематичне зменшення небажаних ефектів певного шуму в системі, який є результатом зміни параметрів і певних небажаних зовнішніх вхідних даних, що діють на цю систему, зазвичай розрахунок чутливості виконується варіаційним методом.

Вплив різних параметрів об'єкта на певну вихідну характеристику може відрізнятися. Для максимальної оптимізації процесу обирається з найбільшою мірою, що впливає на позитивний результат цих характеристик, з точки зору уставленого режиму, а також перехідних процесів. Причому заміна декількох параметрів або навіть одного може викликати зміну усіх параметрів вихідних характеристик. В позитивному чи негативному факторі. Оптимізація систем великом обсягом та складних за складом, в склад яких входять силові трансформатори ґрунтується на матриці чутливості.

Оцінка чутливості навантаження та еквівалентного опору шин навантаження виконується при аналізі чутливості. Параметрами керуючих змінних є взлові напруги та струми.

Більшість методів чутливості, освоєні на визначенні кожного керуючого внеску стабільності напруги, визначання детальної моделі системи та складних розрахунків для знаходження критичної точки через сингулярність Матриця Якобі

1.2. Індекси чутливості при аналізі режимів роботи електроенергетичної системи

Оцінка чутливості за навантаження використовується 4 індекси за обмеженням напруги та реактивної потужності. Перевага аналізу чутливості, це можливість заплановано підняти загальну надійність систем, за допомогою покращення параметрів надійності та ємності кожного елемента окремо.

В більшості літературних джерелах аналіз чутливості до індексів надійності, оснований на обсленні величин змінних тих самих індексів відносно параметрів елементів. За такики параметрами, ємнісність, доступність, частота ремонту, відмов.

Множники Лагранжа використовуються для аналізу чутливості. Також ще єдині дані, для знаходження яких потрібно використовувати модель лінійного програмування або ж з потоку потужності постійного струму, які є множниками Лагранжа попиту.

Аби уникнути падіння напруг, аварійних ситуацій, повинно виконуватися зціщення системи живлення, для цього накладається межі на потужність, та надійність системи за допомогою аналізу чутливості. Для включення обмеження можна використовувати потоки помутжності змінного струму при виконанні процесу оптимізації. Нище приведені вирази для визначення індексу чутливості відносно напруги, та реактивної потужності.

$$V_Q = \frac{\partial V}{\partial Q}; V_{v0} = \frac{V}{V_0}; P_{грQ} = \frac{\partial P_{гр}}{\partial Q}; Q_P = \frac{\partial \Delta Q}{\partial P}; P_{грX} = \frac{\partial P_{гр}}{\partial X} \quad (1.1)$$

V- напруга на підстанції;

V_0 – напруга у режимі відсутності навантаження;

P – перелік активної потужності за перетином.

X – реактивний опір ЛЕП;

Q – реактивна потужність;

ΔQ – втрати реактивної потужності в ЛЕП;

1.3. Визначення чутливості по нарузі

Головними цілями визначення чутливості по є вирішення таких поставлених цілей для енергосистеми, які пиведені далі :

1. Регулювання напруги
2. План розширення мережі
3. Зменшення втрат напруги, і не тільки
4. Зміна розміщення рективної потужності, генераторів

Визначення чутливості по напрузі виконується с залежністю вихідного сигналу до зміни вимірювального параметру, а також реагування вихідного сигналу. Якщо зменшити чутливість по відношенню до струму, опір може змінюватися або ні.

Існує пропорційна залежність $c=1/S$, тобто відношення ціни поділки та чутливості . Першочергово визначення ціни поділки можна пояснити наступним чином.

Ціна поділки (с) – це різниця значення величин, або ж різниця між верхнім та нижнім значенням шкали.

Чутливість (S) – це властивість зміни вимірюваної величини (ЗВТ) .

Вдалим прикладом можна привести котушку , якщо ми зільшоємо кількість ветків, зарахунок чого збільшиться чутливість по стуму, і значення опору теж буде більшим, але в такому випадку чутливітьсю по відношенню до напруги не зміниться. Сталою приладу можна назвати вечину обернену до чутливості.

Існує кілька видів чутливості, такі , як

- абсолютна чутливість засобу вимірювання.
- відносну чутливість засобу вимірювання.
- порогом чутливості.
- зоною нечутливості.

$$S = \frac{\Delta x}{\Delta y} \quad (1.2)$$

де: Δy — зміна сигналу на виході, Δx — зміна вимірюваної величини.

Поріг чутливості — найменше або найбільше значення величини, яка можна визначити при вимірюванні.

Зона нечутливості — це певний діапазон в межах якого зміни не відбувається змін.

Чутливість до напруги це відхилення на одиницю напруги.

$$\text{Чутливість по напрузі} = \frac{NBA}{kG} \quad (1.3)$$

де В – магнітне поле, А – площа котушки, N – кількість вітків, k – момент відновлення на одиницю обертання, G – опір гальванометра.

1.4. Визначення чутливості по втратам активної потужності та їх зміні

Електроенергетична система (ЕЕС) це складний механізм, який постійно знаходиться під дією збурень. Вони бувають зовнішні збудення та внутрішні збурення. Бувають збурення однократні або багатократні, характеризуються кількісними змінами, в результаті можуть відбутися зміни параметрів мережи.

Головною задачею є утримання ЕЕС у допустимих областях роботи, для прогнозованої реакції мережі використовуються регулюючі пристрої (РП). Це можуть бути трансформатори, джерела реактивної або активної потужності, лінійні регулятори. Ці всі елементи можуть впливати, як точково так і загально на систему. Вирівнюючи параметри одного вузла, потім параметри можуть кардинально змінитися в багатьох інших.

“Врахування чутливості втрат потужності до збурень дасть можливість визначити області оптимального регулювання тими регулюючими пристроями (РП), що мають найбільший вплив для введення режиму в більш економічний стан. Це дасть можливість мінімізувати витрати загального ресурсу РП при заданому відхиленні для досягнення оптимальних значень напруги у вузлах, зниження втрат та міри неоднорідності в електричній мережі. Через те, що зміна навантаження або генерування (збурення) призводить до зміни міри впливу неоднорідності мережі в ЕЕС, то постає завдання дослідження чутливості показників неоднорідності мережі до збурень. Оскільки оптимізуючі дії, направлені на компенсацію негативного впливу неоднорідності мереж ЕЕС, формуються за результатами розрахунків, зокрема розрахунків ustalених режимів, то слід дослідити міру впливу розрахункових умов на прийняття оптимальних рішень. Дана задача розв’язується за допомогою математичного моделювання ustalених режимів в темпі процесу з врахуванням впливових факторів (зміна коефіцієнтів трансформації, вибір балансуєчого вузла тощо). Розглянемо метод оцінки чутливості сумарних втрат потужності в неоднорідних ЕЕС як критерію оптимальності її режимів та втрат потужності в окремих вітках електричних мереж до зміни навантаження у вузлах. За ідеєю пропонується тут

підхід схожий з методом використання відносних приростів технологічних втрат електроенергії на шляху в електричній мережі від джерела електроенергії до споживача .

В (1.6) показано, що сумарні втрати потужності у вітках ЕЕС визначаються

$$\Delta S = TS \quad (1.4)$$

де T — матриця коефіцієнтів розподілу втрат потужності у вітках схеми в залежності від потужності у вузлах S .

У відповідності з (1) втрати потужності в i -й вітці ЕЕС

$$\Delta S_i = T_i S \quad (1.5)$$

де $T_i = (U_t M_{\Sigma i}) C_i U_d$ — i -й рядок матриці T , що відповідає i -й вітці. U_t — транспонований вектор напруг у вузлах, включаючи i базисний. $M_{\Sigma i}$ — i -й стовпець матриці з'єднань віток у вузлах, включаючи i балансувальний. C_i — i -й вектор-рядок матриці розподілу струмів у вузлах по вітках схеми. U_d — діагональна матриця напруг у вузлах, включаючи i базисний.

Якщо допустити, що коефіцієнти розподілу втрат потужності у вітках є незмінними, то зі зміною потужності у вузлах втрати потужності в i -й вітці також зміняться і будуть рівні

$$\Delta S_i = T_i \Delta S \quad (1.6)$$

де $\Delta S = S^k - S^{k+1}$ зміна потужності у вузлах ЕЕС з переходом з k -го режиму до $(k + 1)$ -го. Якщо зміни відбулися тільки в одному вузлі — g -му, то приріст втрат потужності в i -й вітці від зміни потужності в g -му вузлі на ΔS_g буде складати

$$\Delta S_{ig} = t_{ig} \Delta S_g \quad (1.7)$$

$$\text{де } t_{ig} = \frac{\Delta S_{ig}}{\Delta S_g}$$

З (1.8) у відповідності з (1.10) випливає, що t_{ig} є коефіцієнтом чутливості втрат потужності в i -й вітці до зміни потужності в g -му вузлі. Оскільки матриця T складається з елементів виду t_{ig} , то вона є матрицею чутливості, яка встановлює зв'язок між приростами втрат потужності у вітках ЕЕС і змінами потужності у

вузлах. З визначення матриці чутливості в (1.5) видно, що коефіцієнти чутливості втрат залежать від параметрів системи (матриця струморозподілу C), її топології (матриця з'єднань віток у вузлах M_{Σ}), а також від значень напруг у вузлах ЕЕС U .

На практиці в ЕЕС виникають задачі, коли у вузлах змінюються тільки активна або реактивна потужності. Якщо у вузлі змінюється тільки активна потужність ($\Delta Q_g = 0$, $\Delta P_g \neq 0$), то з (1.8) випливає, що

$$t_{ig} = \frac{\Delta P_{ig}}{\Delta P_g} + j \frac{\Delta Q_{ig}}{\Delta Q_g} \quad (1.8)$$

І навпаки, якщо у вузлі змінюється тільки реактивна потужність (вмикається або вимикається джерело реактивної потужності, $\Delta Q_g \neq 0$, $\Delta P_g = 0$), то з (5) маємо

$$t_{ig} = \frac{\Delta Q_{ig}}{\Delta Q_g} - j \frac{\Delta P_{ig}}{\Delta P_g} \quad (1.9)$$

Оскільки критерієм оптимальності нормальних режимів ЕЕС є втрати активної потужності, то як коефіцієнти чутливості інтерес в першу чергу викликають перша складова з (1.6) і друга складова з (1.10). Відповідно з них формуються матриці чутливості втрат активної потужності у вітках до змін у вузлах активної T_{iP} і реактивної T_{iQ} потужностей. Тоді втрати активної потужності в i -й вітці зі зміною режиму у вузлах визначаються

$$\Delta P_{iP} = T_{iP} \Delta P, \Delta P_{iQ} = T_{iQ} \Delta Q \quad (1.11)$$

де $\Delta P, \Delta Q$ — зміни відповідно активної і реактивної потужностей у вузлах ЕЕС.

Для оперативного моніторингу втратами від транзитних перетікань та їх оптимізації можуть використовуватися коефіцієнти чутливості втрат потужності до збурень в системі, зокрема до зміни навантаження або генерування у вузлах. Матриця коефіцієнтів чутливості формується за результатами розрахунку характерного усталеного режиму і за необхідності уточнюється урахуванням зміни напруги у вузлах схеми ЕЕС.

Для підвищення ефективності керування нормальними режимами ЕЕС з метою зменшення втрат електроенергії, необхідно виявляти найбільш ефективні

регулюючі пристрої, оцінюючи чутливість втрат потужності у вітках схеми до зміни параметрів режиму ЕЕС, а саме до зміни навантаження (генерування) у вузлах. ” (Скиба М. Є. Вісник)

1.5. Коефіцієнти чутливості втрат потужності у гілках до напруги у вузлах ЕЕС

Аналіз чутливості зазвичай використовується для визначення коефіцієнтів чутливості напруги відносно вузлової реактивної та реальної потужності. Ці чутливості можна активно використовувати для змінними керування для точного вирішення проблем напруги.

Розглянемо трифазну симетричну, радіальну розподільчу мережу з n вузлами та n відгалуженнями, де "вузлами" будемо називати точки підключення навантаження приєднання, точки зміни лінійних характеристик та місця з'єднань, а "вітками" - відрізки провідника відрізки між двома вузлами.

Вузли можуть бути пронумеровані таким чином: "початок" мережі (як правило, первинна підстанція ВН/НН) має номер 0, тоді як інші вузли номер 0, тоді як інші вузли нумеруються послідовно, причому "приймаючий" вузол має номер, вищий за номер "відправляючого", приймаючий" вузол має більший номер, ніж найближчий до нього "відправляючий" вузол.

Терміни "приймаючий" і "відправляючий" використовуються у припущенні, що в традиційній радіальній мережі, тобто без розподілених генераторів, потік потужності спрямований від меншого номера до більшого. Гілки гілки ідентифікуються тим же номером, що і їх приймаючий вузол, як показано на рис. 1.

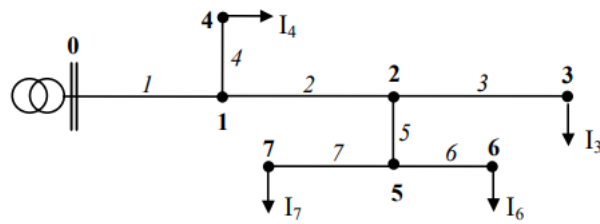

Рисунок 1 - Однолінійна схема трифазної симетричної, радіальної розподільчої мережі

Один із відомих підходів базується на матриці Якобі. Цей підхід є класичним методом і залежить від розв'язання потоку потужностей Ньютона Рафсона. Чутливість до напруги визначається за допомогою оберненої матриці Якобі (J) за одного робочого стану. Проте, коефіцієнти чутливості повинні бути оновлені з будь-якою зміною в стані системи (наприклад, зміни попиту, генерації, топології та/або параметрів мережі). Це вимагає виконання нових обчислень потоку потужності на основі Ньютона-Рафсона, і, отже, потрібно більше часу на обчислення. Крім того, збіжність не може бути отримана цим методом. Такі методи, розроблені для дослідження потоку навантаження на передачу, непридатні для систем розподілу через погану конвергенцію. Це пов'язано з радіальною структурою та високим співвідношенням R/X розподільчих мереж. Таким чином, ці проблеми можуть створити новий виклик для контролю напруги в реальному часі. Незважаючи на те, що цей тип аналізу чутливості з'являється в останніх дослідженнях для додатків у реальному часі, таких як контроль напруги і питання стабільності напруги, аналіз виконується офлайн і лише за нормальних робочих умов.

“Як видно з (1.5) формули значення елементів матриці чутливості T в загальному випадку залежать від напруги у вузлах U , яка, в свою чергу, також залежить від потужностей навантаження і генерування у вузлах. В цьому випадку зі зміною потужності у вузлах втрати потужності в i -й вітці зміняться і, будуть рівні.

$$\begin{aligned}\Delta S_i &= T_i^k S^k - T_i^{k+1} S^{k+1} \text{ або, з врахуванням того, що} \\ S^{k+1} &= S^k - \Delta S, \text{ а } \Delta T_i = T_i^k - T_i^{k+1} \\ \Delta S_i &= \Delta T_i S^k + T_i^{k+1} \Delta S\end{aligned}\quad (1.12)$$

Якщо зміни відбулися тільки в одному вузлі — g-му, то приріст втрат потужності в i-й вітці від зміни потужності в g-му вузлі на $S_g \delta$ & у відповідності з (1.11) буде

$$\Delta S_{ij} = \Delta t_{ig} S_g^k + t_{ig}^{k+1} \Delta S_g \quad (1.13)$$

З (1.13) коефіцієнт чутливості втрат потужності в i-й вітці до зміни потужності в g-му вузлі при переході від k-го до (k + 1)-го режиму з урахуванням зміни напруги у вузлах

$$t_{ij}^{k+1} = \frac{\Delta S_{ig}}{\Delta S_g} - \frac{\Delta t_{ig}}{\Delta t_g} S_g^k \quad (1.14)$$

З порівняння (1.14) і (1.8) видно, що в загальному чутливість втрат потужності в i-й вітці до зміни потужності в g-му вузлі залежить також від чутливості коефіцієнта чутливості $t_{ig} \frac{\Delta t_{ig}}{\Delta S_g}$ до зміни потужності в g-му вузлі і від значення потужностей в режимі, що передуює змінам, S_g^k .

В (1.14) приріст коефіцієнта чутливості Δt_{ig} можна знайти з визначення вектор-рядка матриці T.

$$\Delta T_i = T_i^k - T_i^{k+1} = (U_t^k M_{\Sigma i}) C_i (U_g^k)^{-1} - (U_t^{k+1} M_{\Sigma i}) C_i (U_g^{k+1})^{-1}$$

З урахуванням того, що $\Delta U_i^k = U_t^k M_{\Sigma i}$ і $\Delta U_i^{k+1} = U_t^{k+1} M_{\Sigma i}$ відповідно падіння напруги на i-й вітці в k-му і (k + 1)-му режимах, останній вираз переписеться

$$\Delta T_i = C_i [\Delta U_i^k (U_g^k)^{-1} - U_i^{k+1} (U_g^{k+1})^{-1}] = C_i \Delta U_i^k (U_g^k)^{-1} (1 - \sigma_{\Delta i} \sigma_u^{-1}) \quad (1.15)$$

де $\sigma_{\Delta i} = \frac{\Delta U_i^{k+1}}{\Delta U_i^k}$ — відносна зміна падіння напруги на i-й вітці зі зміною навантаження у вузлах;

$\sigma_u = U_i^k (U_g^{k+1})^{-1}$ — діагональна матриця відносної зміни напруги у вузлах зі зміною навантаження в системі.

Як видно з (1.15) приріст коефіцієнта чутливості δt & залежить тільки від

зміни напруги у вузлах при збуреннях в них. Наприклад, зі зміною навантаження тільки в g -му вузлі приріст коефіцієнта чутливості в i -й вітці .

$$\Delta t_{ig} = c_{ig} \frac{\Delta U_i^k}{U_g^k} \left(1 - \frac{\sigma_{\Delta i}}{\sigma_{ug}}\right) \quad (1.16)$$

де $\sigma_{\Delta i} = \frac{\Delta U_i^{k+1}}{\Delta U_i^k} = \frac{U_p^{k+1} - U_q^{k+1}}{U_p^k - U_q^k}$, (p і q — номери вузлів, що обмежують i -ту вітку);

$$\sigma_{ug} = \frac{\Delta U_g^{k+1}}{\Delta U_g^k} \quad (1.17)$$

Отримані формули приростів коефіцієнтів чутливості і ΔT можуть використовуватися для уточнення чутливості втрат потужності у вітках схеми ЕЕС тоді, коли результати оцінки і ранжування віток за (1.8) виявились достатньо близькими, і це ускладнює прийняття оптимальних рішень.

Чутливість втрат потужності у вітках схеми ЕЕС залежить від параметрів системи, її топології та значень напруги у вузлах. Запропонований метод оцінки чутливості втрат потужності до збурень у вузлах з використанням матриці чутливості дозволяє визначити оптимальну послідовність коригуючих впливів на режими ЕЕС. Матриця чутливості втрат потужності до збурень у вузлах може визначатися за результатами розрахунків ustalених режимів ЕЕС або за результатами телевимірювань.

Даний метод оцінки чутливості параметрів режиму ЕЕС до зміни навантаження у вузлах схеми, дозволяє оцінювати чутливість втрат потужності в окремих її елементах під час зовнішніх та внутрішніх збурень, таких як: зміна навантаження або генерування окремих вузлів схеми. Застосування методу стосовно вузлів примикання з іншими системами дозволяє оцінювати чутливість втрат в окремих елементах ЕЕС до транзитних перетікань.” (П. Д. Лежнюк, Чутливість втрат потужності в електроенергетичних системах до зміни транзитних перетікань)

1.6. Застосування програмного комплексу PowerFactory для оцінки та аналізу чутливості

Система PowerFactory – програмне забезпечення для аналізу електричних систем, з'явилася у 1997 році.

Серед головних переваг продукту – підвищена стабільність обчислень, розвинений графічний інтерфейс користувача, надійна об'єктно-орієнтована база даних.

Вже майже 30 років Power Factory використовується в сфері енергетики, в деяких країнах на офіційному рівні. Power Factory охоплює весь спектр задач з проектування, управління, модернізування, онлайн моніторингу. Power Factory підходить та використовується як що максимально повномаштабних систем за розміром всієї країни так і для маленьких об'єктів та підприємств.

В PowerFactory присутній інструмент «Чутливість/Коефіцієнти розподілу», який доповнює аналіз потоку навантаження. Базуючись на розрахунку статичної стабільності напруги, він дає змогу користувачеві знати не тільки критичні точки в мережі, але й те, як на ці критичні точки впливають зміни умов системи. Діапазон факторів чутливості, які можна обчислити, включає стандартні коефіцієнти розподілу, такі як PTDF і OTDF.

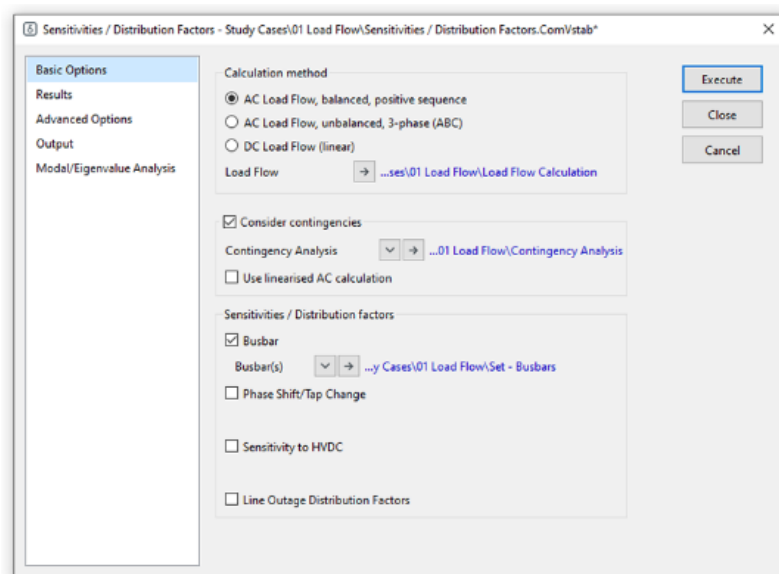

Рисунок 2 - Можливості інструменту «Чутливість/Коефіцієнти розподілу» в PowerFactory

- Широкий діапазон розрахунків напруги та чутливості потоку в гілках
- Чутливість трансформатора та підсилювача (безперервна та дискретна)
- Стандартні коефіцієнти розподілу (PTDF, LODF, OTDF, PSDF і TCDF)
- Одинична і множинна чутливість
- Розгляд непередбачених витрат
- Гнучкі параметри звітності
- Модальний аналіз для визначення сильних і слабких частин мережі

1.6.1. Опції аналізу чутливості

Чутливість потоку навантаження - це метод, який використовується для отримання певного співвідношення між залежними та незалежними змінними використання диференціального співвідношення між фізичними вимірювання поля в системах. Аналіз чутливості до напруги є на основі лінеаризації системи навколо робочої точки в результаті потоку навантаження .

Моделювання навантаження з використанням даних польових вимірювань від вимірювача якості електроенергії промислового споживача та стандартних моделей двигунів аналізується для оцінки їх впливу на чутливість стабільності системи. Чутливість потоку навантаження аналізується для виконання аналізу чутливості до напруги на основі лінеаризації ефективність системи є оцінюється за допомогою шинної системи IEEE 9. Про це свідчить результат параметри моделі навантаження мають різні значення чутливості при збуренні напруги. Результати набуті, таким чином, прийнятні та раціональні.

Чутливість потоку навантаження PowerFactory із використанням стандартної динаміки. Загальна форма навантаження шинної системи IEEE 9 для виконання чутливості до напруги аналіз, заснований на лінеаризації системи навколо робочої точки, яка є результатом розрахунку потоку навантаження, щоб полегшити ідентифікацію параметрів, на які найбільше впливає динаміка активного та реактивного навантаження.

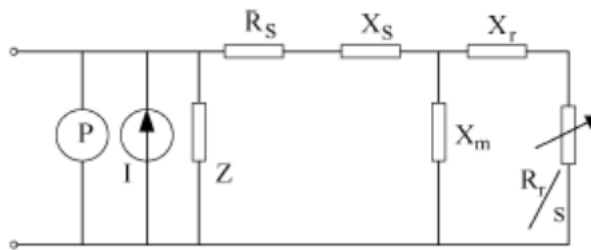

Рисунок 3 - Еквівалентна схема складеної моделі навантаження

Схематична будова композиційного навантаження модель показана вище, де аналіз чутливості до статичної напруги на основі частини представлено моделлю ZIP, тоді як динамічна частина представлена відповідно асинхронним двигуном. Модель складається зі статичної частини, змодельованої як ZIP, і динамічної частини, змодельованої як еквівалентна схема системи рівнянь двигуна третього порядку: динаміка.

Z , I і P представляють постійний опір, постійний струм і постійну потужність. R_s - опір обмотки статора; X_s - витік статора реактивний опір; X_r - реактивний опір витоку ротора; X_m - реактивний опір намагнічування; R_r - реактивний опір ротора, а S - ковзання двигуна відповідно.

1.6.2. Виконання аналізу чутливості та результат

Аналіз чутливості це сукупність методів, які можуть дати деякі відповіді на питання для заданої проблеми, що цікавить, що дає набагато краще розуміння основної математичної моделі з результатом помітного покращення результатів, отриманих за допомогою моделей. Традиційно під аналізом чутливості розуміють процедуру, що використовується в дослідженнях моделювання (прямі проблеми), де потрібно оцінити вплив варіацій параметрів на часовий хід результатів моделі та визначити параметри або початкові умови, до яких модель найбільше/найменше відповідає чутливий.

Аналіз чутливості потоку навантаження промислового асинхронного двигуна з використанням `digslent powerfactory`.

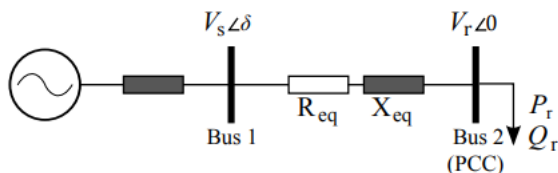

Рисунок 4 - Однолінійні схеми підготовчих систем

Чутливість потоку навантаження PowerFactory виконує а лінеаризація системи навколо робочої точки, яка є результатом розрахунку потоку навантаження. Лінеаризація рівнянь потоку навантаження навколо фактичної робочої точки призводить до наступного.

$$\begin{bmatrix} JP\theta & JPv \\ JQ\theta & JQv \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \partial\theta \\ \partial v \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \partial P \\ \partial Q \end{bmatrix} \quad (1.18)$$

Система рівнянь у (1.18) показує, що зміни величини та кута напруги через невеликі зміни активної та реактивної потужності можуть бути безпосередньо обчислюється з матриці Якобі шини навантаження. Наприклад, якщо P встановлено на 0 (постійне), чутливість типу dv/dQ розрахуються з (1.18) відповідно до:

$$dv = \frac{1}{jQv\partial Q} = SvQ\partial Q \quad (1.19)$$

$$\text{де } jQv = -\frac{jQv}{jpv} jpv + jQv \quad (1.20)$$

Як видно з (1.16), зміну величини напруги на кожній шині можна описати а лінійна комбінація малої реактивної потужності. Важливо визначити та згрупувати варіації відповідно до:

$$\partial V_i = \frac{S_i}{\partial Q_1} + \dots + S_{i_n} \partial Q_n \quad (1.21)$$

Тут діагональні елементи S_{i1} з S представляють зміна напруги на шині через зміну реактивної потужності в тій же точці. Недіагональні елементи описують напругу зміна шини через зміну в реактивної потужності в іншій точці мережі.

Позитивна dv/dQ чутливість вказує на стабільність операція. Висока чутливість означає, що навіть мала зміни реактивної потужності викликають

великі зміни в величина напруги; тому більш стабільний системи, тим нижча чутливість (висока напруга чутливість вказує на слабкі зони мережі).

Програмне забезпечення PowerFactory DigSilent є потужним інструментом для аналізу чутливості параметрів, також можна стверджувати, що не всі параметри промислових асинхронних двигунів чутливі до перепадів напруги. Динаміка активного та реактивного навантаження є найбільш чутливою і, отже, її можна визначити за виміряною зміною напруги. Однак аналіз чутливості показує, що деякі параметри мають низьку чутливість. Це не означає, що вони менш важливі, лише те, що їх нелегко ідентифікувати, і вони відіграють значну роль в аналізі чутливості до напруги. Коли виникає коротке замикання, навантаження поглинають більшу кількість реактивної потужності. Це високе споживання реактивної потужності навантаженням може спричинити втрату генератором своєї здатності діяти як джерело постійної напруги через обмеження струму поля.

1.6.3. Теоретичні засади реалізації функції чутливості

Точність аналізу чутливості залежить від якості припущень, закладених у модель . Якщо модель містить помилкові припущення, результат аналізу чутливості буде неточним. По-друге, аналіз чутливості може не враховувати взаємозалежності між вхідними змінними. Нарешті, припущення, закладені в модель , можуть базуватися на історичних даних. Тому не обов'язково покладатися на нього для прогнозування майбутніх результатів. Крім того, суб'єктивність може погіршити аналіз .

Припустимо, що в системі управління виникли деякі порушення . В цьому випадку

- Якщо вихідні дані системи значною мірою впливають через це порушення, то система керування вважається **високочутливою**.
- Якщо вихід системи не постраждав значною мірою через це порушення, тоді система керування називається менш **чутливою**.

Тепер із цих двох систем керування яку ви виберете. Звичайно, ви виберете систему керування, яка менш чутлива до перешкод. Ось чому ми заявляли раніше, що **«хороша система контролю повинна бути менш чутливою»**.

На основі вищезазначеного обговорення можна сказати, що ми повинні побудувати систему керування, яка взагалі не піддається впливу будь-яких збурень. У цьому випадку система управління називається **ідеальною системою управління**.

Але на практиці це неможливо, тому що всі існуючі системи управління в тій чи іншій мірі піддаються впливу тих чи інших порушень. Деякі з цих систем контролю можуть бути дуже чутливими, тоді як інші можуть бути менш чутливими.

На основі вищевказаного обговорення ми зробили наступні висновки

1. Система керування вважається **високочутливою**, якщо на її вихід сильно впливають збурення.
2. Система управління вважається **менш чутливою**, якщо на її вихід не впливають значною мірою через збурення.
3. Вимога хорошої системи управління полягає в тому, щоб вона завжди була менш чутливою до будь-яких внутрішніх або зовнішніх збурень.

Висновки по розділу 1

Результати вибірки параметрів, що залежать від часу, і параметрів, що не залежать від часу, додатково інтегруються як набір вибірок і вводяться в модель для моделювання.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕНЬ – ФРАГМЕНТ ЕЛЕКТРИЧНОЇ МЕРЕЖІ 330/220/110 КВ ОЕС УКРАЇНИ

“Об'єднана енергетична система України (ОЕС-У) — сукупність електростанцій, електричних і теплових мереж, інших об'єктів електроенергетики, що об'єднані спільним режимом виробництва, передавання та розподілу електричної й теплової енергії за їх централізованого керування. Сукупність атомних, теплових, гідравлічних і гідроакumuлюючих електростанцій, теплоелектроцентралі, а також електростанції з відновлювальних джерел енергії (вітряні, сонячні та інші), магістральні електричні мережі Укренерго та розподільчі електромережі (обленерго), які об'єднані спільним режимом виробництва, передачі та розподілу електричної та теплової енергії. Централізоване диспетчерське управління ОЕС України здійснює Укренерго.

На 2011 рік, протяжність українських електричних мереж становила понад 1 млн кілометрів повітряних та кабельних ліній електропередавання напругою 6—750 кВ. Спорудження потужних електростанцій обумовило розвиток системоутворювальних мереж — ЛЕП 220, 330, 400, 500 і 750 кВ змінного та 800 кВ постійного струму.

Наявні системоутворювальні електричні мережі об'єднаної енергетичної системи, забезпечують майже у повному обсязі необхідний перерозподіл енергетичних потоків і видачу потужності атомних електростанцій. Лише Рівненська АЕС не могла забезпечити видачу потужностей усіх енергоблоків. Заради цього було здійснено будівництво повітряної лінії електропередавання 750 кВ Рівненська АЕС — «Київська» з розширенням підстанції 750 кВ «Київська».

Приблизно 80 відсотків енергетичних підприємств України — станом на 2022 рік, були державними (в індустріально-розвинених країнах, такі підприємства, зазвичай приватизовані).” (А. В. Журахівський. Надійність електричних систем і мереж: навч. посіб)

2.1 Схема фрагменту електричної мережі. Загальна характеристика схеми, обладнання, режимів роботи

Схема фрагменту електричної мережі

Електроенергетична система це величезний об'єкт за обсягом, та складний за експлуатації. Складається він з різноманітних стацій різного типу, ліній перемач районних (мілких) та магістральних (великих). Головними ступенями розподілу є рівні напруги.

В даній роботі була використана фрагментна схема електричної мережі 330/220/110 кВ Мукачевського району.

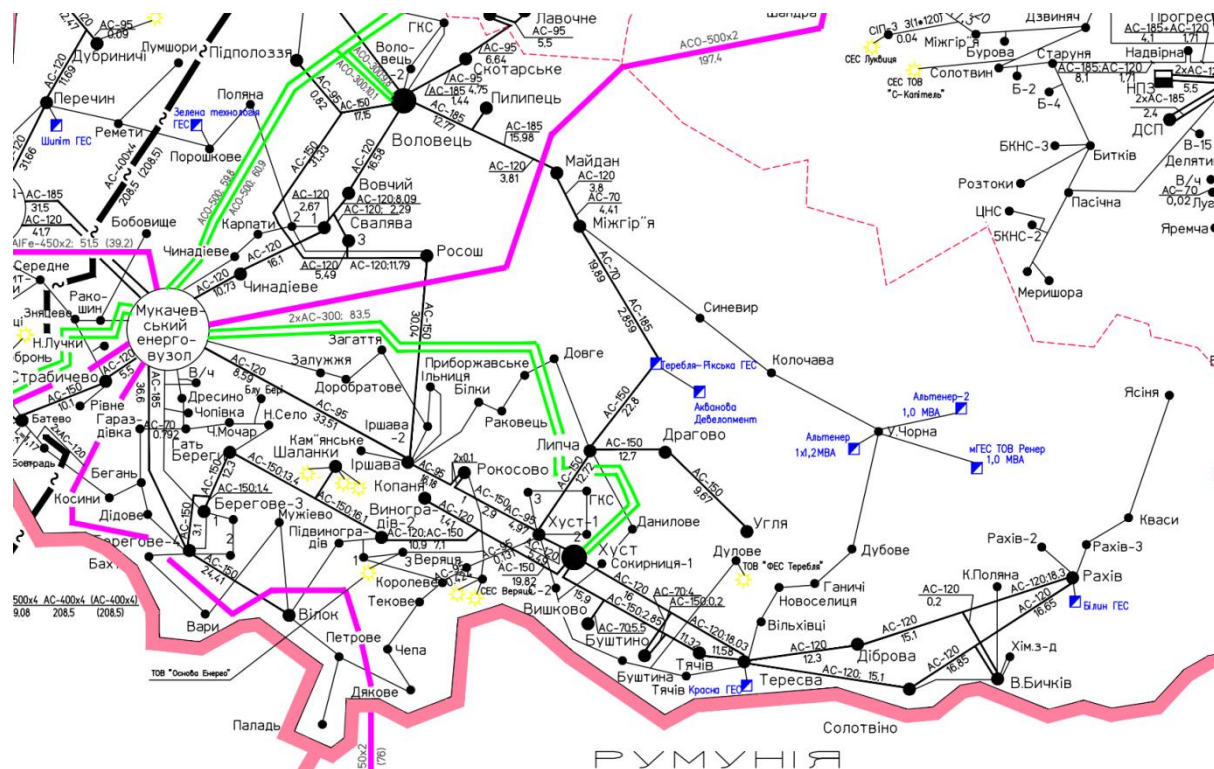

Рис. 2.1 Фрагмент електричної мережі 330/220/110 кВ (Мукачевський район)

Данна мережа складається з кільканадцяти вузлів, підстанцій, ліній, різноманітних за класом напруги, рівнем струму, довжини.

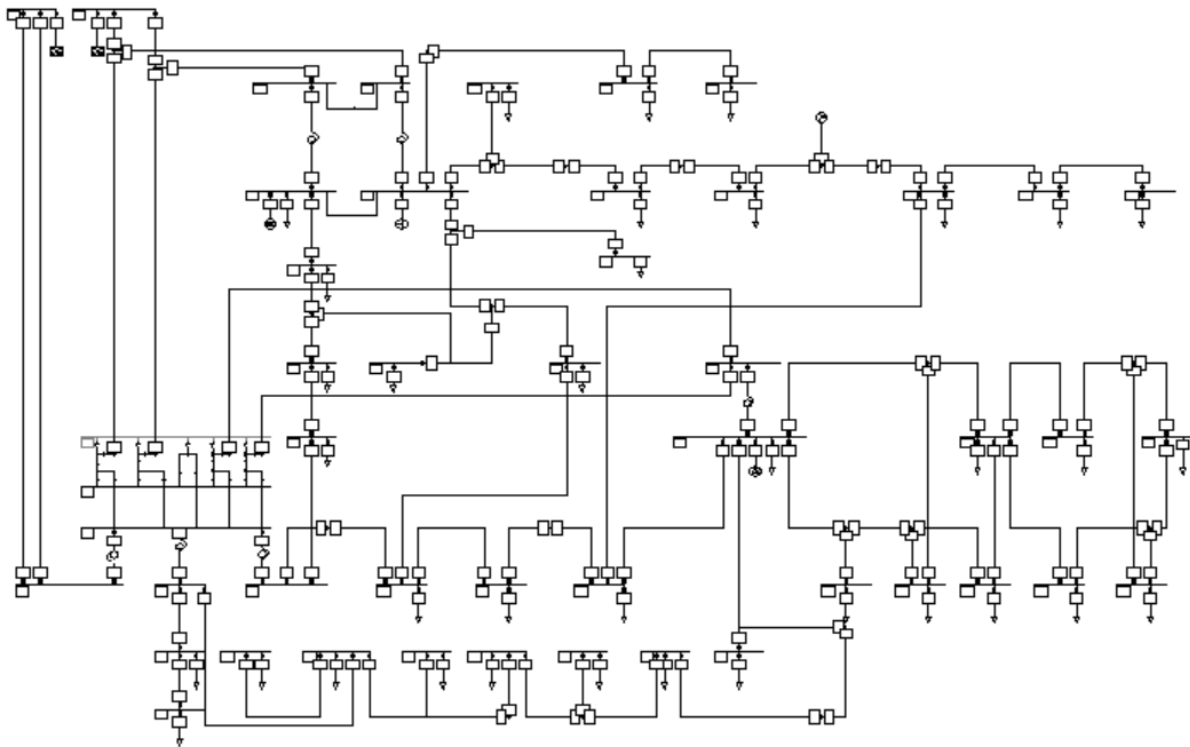

Рисунок. 2.2 Зображення електричної мережі в програмі Power factory

Маркування кабеля буквами, головними пунктами є

- Жила
- Оболонка
- Броня

А- алюміній, З – свинець, В – полівінілхлорид, Н – гума , П – поліетилен, Б - сталева стрічка, П – плоский освинцьований дротів, ДО – круглий освинцьований дротів, Г – без броні й захисного шару.

Загальна характеристика схеми, обладнання, режимів роботи

В нашому випадку мережа Мукачевського району складається з 8 видів ліній. Повна характеристика приведена в таблицях. В таблиці 2.1 описані лінії, які присутні в данному фрагменті мережі, також їхні характеристики закладені виробником.

Таблиця 2.1

Тип лінії	Рівень напруги	Номінальний струм	Номіналь на частота	Тип струму	Кількість фаз	$R'(AC, 20^\circ C)$	X'	L'
	кВ	кА	Гц			Ом/км	Ом/км	мГн/км
АС-120	110,000	0,390	50,000	АС	3,000	0,249	0,427	1,359
АС-150	110,000	0,450	50,000	АС	3,000	0,198	0,420	1,337
АС-185	110,000	0,510	50,000	АС	3,000	0,162	0,413	1,315
АС-70	110,000	0,265	50,000	АС	3,000	0,428	0,444	1,413
АС-95	110,000	0,330	50,000	АС	3,000	0,306	0,434	1,381
АСО-300/20	220,000	0,710	50,000	АС	3,000	0,480	0,328	1,044
АСО-500/20	220,000	0,945	50,000	АС	3,000	0,300	0,320	1,019
АСО-500/400	400,000	0,945	50,000	АС	3,000	0,300	0,320	1,019

В таблиці. 2.2 вже конкретно розписане використання конкретних марок проводів, с заданою довжиною, на певних проміжках схеми, з певними параметрами ліній для класу потужності 110 кВ. Деякі лінії повторюються, по тій причині, що схема спроектована таким чином, що в ній присутні дублюючі лінії в тих самих напрямках для більш розподіленої роботи, а також для подальшого виконання робіт, без обмеження в споживанні.

Таблиця 2.2

Ім'я лінії	Тип лінії	Довжин	Z1	phiz1	R1	X1
		а	Ом	град	Ом	Ом
		км				
Чинадієве - Мукачевський вузол	АС-120	10,730	5,304	59,752	2,672	4,582
Хуст1 - Хуст	АС-120	5,490	2,714	59,752	1,367	2,344
Хуст - Тересва(1)	АС-120	18,030	8,912	59,752	4,489	7,699
Хуст - Тересва	АС-120	16,000	7,909	59,752	3,984	6,832
Терсва - Діброва	АС-120	12,300	6,080	59,752	3,063	5,252
Тересва - Солотвіно	АС-120	15,100	7,464	59,752	3,760	6,448
Солотвіно - В.Бичків(1)	АС-120	0,100	0,049	59,752	0,025	0,043
Солотвіно - В.Бичків	АС-120	16,850	8,329	59,752	4,196	7,195
Свалява-Чинадієєв	АС-120	16,100	7,958	59,752	4,009	6,875
Рахів - В.Бичків	АС-120	16,850	8,329	59,752	4,196	7,195
Проміжний вузол - Свалява	АС-120	2,670	1,320	59,752	0,665	1,140
Мукчевський вузол - Страбичево	АС-120	5,500	2,719	59,752	1,370	2,349
Мукачевський вузол - Іраша	АС-120	8,590	4,246	59,752	2,139	3,668
Майдан - Міжгір'я	АС-120	3,800	1,878	59,752	0,946	1,623
Копанія - Виноградів 2(2)	АС-120	10,900	5,388	59,752	2,714	4,654
Копанія - Виноградів 2	АС-120	1,410	0,697	59,752	0,351	0,602
Діброва - Рахів(1)	АС-120	18,300	9,046	59,752	4,557	7,814
Діброва - Рахів	АС-120	15,100	7,464	59,752	3,760	6,448
Діброва - В.Бичків	АС-120	0,200	0,099	59,752	0,050	0,085
Воловець-Майдан	АС-120	3,810	1,883	59,752	0,949	1,627
Воловець-Вовчий	АС-120	16,580	8,195	59,752	4,128	7,080
Воловець - Свалява 3(1)	АС-120	5,490	2,714	59,752	1,367	2,344
Воловець - Росош	АС-120	11,790	5,828	59,752	2,936	5,034
Вовчий - Свалява-3	АС-120	2,290	1,132	59,752	0,570	0,978
Вовчий - Проміжний вузол	АС-120	8,090	3,999	59,752	2,014	3,454
Шаланки - Береги	АС-150	13,400	6,222	64,759	2,653	5,628
Хуст - Копанія	АС-150	19,820	9,203	64,759	3,924	8,324
Хуст - Вишково	АС-150	15,900	7,383	64,759	3,148	6,678
Тячів - Тересва	АС-150	11,580	5,377	64,759	2,293	4,864
Страбичево - Батево	АС-150	10,100	4,690	64,759	2,000	4,242
Росош - Іраша	АС-150	30,040	13,94	64,759	5,948	12,61

Продовження таблиці 2.2

Росоково - Хуст 1	АС-150	2,900	1,347	64,759	0,574	1,218
Міжгіря-Липча(2)	АС-150	22,800	10,587	64,759	4,514	9,576
Липча-Драгово	АС-150	12,700	5,897	64,759	2,515	5,334
Липча - Хуст 1	АС-150	12,720	5,906	64,759	2,519	5,342
Копанія - Виноградів 2(1)	АС-150	7,100	3,297	64,759	1,406	2,982
Драгово-Угля	АС-150	9,670	4,490	64,759	1,915	4,061
Воловець - Сваліява 3	АС-150	31,330	14,548	64,759	6,203	13,159
Воловець - Проміжний вузол(1)	АС-150	17,150	7,963	64,759	3,396	7,203
Вишково - Буштино	АС-150	2,850	1,323	64,759	0,564	1,197
Виноградів 2 - Шаланки(1)	АС-150	3,400	1,579	64,759	0,673	1,428
Виноградів 2 - Шаланки	АС-150	16,100	7,476	64,759	3,188	6,762
Буштино - Тячів	АС-150	11,320	5,256	64,759	2,241	4,754
Берегове 4 - Вілок	АС-150	24,410	11,334	64,759	4,833	10,252
Береги - Берегове -4	АС-150	3,100	1,439	64,759	0,614	1,302
Береги - Берегове -3(1)	АС-150	1,400	0,650	64,759	0,277	0,588
Береги - Берегове -3	АС-150	12,300	5,711	64,759	2,435	5,166
Мукачевський вузол - Берегове 4	АС-185	36,600	16,237	68,582	5,929	15,116
Міжгіря-Липча(1)	АС-185	2,859	1,268	68,582	0,463	1,181
Воловець-Пилипець	АС-185	3,850	1,708	68,582	0,624	1,590
Воловець-Майдан(1)	АС-185	15,980	7,089	68,582	2,589	6,600
Воловець - Проміжний вузол	АС-185	12,770	5,665	68,582	2,069	5,274
Волинець-Скотарське	АС-185	1,440	0,639	68,582	0,233	0,595
Хуст - Вишково(1)	АС-70	5,500	3,392	46,051	2,354	2,442
Хуст - Буштино	АС-70	4,000	2,467	46,051	1,712	1,776
Майдан - Міжгіря(1)	АС-70	4,410	2,720	46,051	1,887	1,958
Міжгіря-Липча	АС-70	19,800	12,211	46,051	8,474	8,791
Вишково - Буштино(1)	АС-70	5,000	3,084	46,051	2,140	2,220
Скотарське-Лавовчне	АС-95	12,140	6,447	54,814	3,715	5,269
Росоково - Хуст 1(1)	АС-95	4,970	2,639	54,814	1,521	2,157
Мукачевський вузол - Іраша(1)	АС-95	33,510	17,795	54,814	10,254	14,543

Продовження таблиці 2.2

Волонець-Підполоззя	АС-95	0,820	0,435	54,814	0,251	0,356
Волинець-Скотарське(1)	АС-95	4,750	2,522	54,814	1,454	2,062
Іраша - Росоково	АС-95	16,180	8,592	54,814	4,951	7,022

В таблиці. 2.3 вказані лінії фрагмента мережі з їх основними характеристиками , за класом потужності 220 кВ.

Таблиця.2.3

Ім'я лінії	Тип лінії	Довжина	Z1	phiz1	R1	X1
		км	Ом	град	Ом	Ом
Мукачевський вузол - Хуст(1)	АСО-300/220	83,500	48,544	34,346	40,080	27,388
Мукачевський вузол - Хуст	АСО-300/220	83,500	48,544	34,346	40,080	27,388
БуТЕС-Воловець(1)	АСО-300/220	9,800	5,697	34,346	4,704	3,214
БуТЕС-Воловець	АСО-300/220	10,100	5,872	34,346	4,848	3,313
Проміжний вузол - Мукачевський вузол	АСО-500/220	59,800	26,230	46,848	17,940	19,136
Проміжний вузол - Мукачевський вуз(1)	АСО-500/220	60,900	26,713	46,848	18,270	19,488
БуТес - Проміжний вузол	АСО-500/220	18,000	7,895	46,848	5,400	5,760
БуТЕС - Проміжний вузол	АСО-500/220	15,000	6,580	46,848	4,500	4,800
Стрий-Мукачевський вузол(1)	АСО-500/400	197,400	86,586	46,848	59,220	63,168
Стрий-Мукачевський вузол	АСО-500/400	197,400	86,586	46,848	59,220	63,168

Таблиця 2.4

Тип	Напруга обмотки, кВ			Втрати, кВ		
	$S_{\text{НОМ}}$	ВН	СН	НН	P_X	P_K
АТДЦТН-250000/220/110	250	230	121	6.3	105	430
АТДЦТН-125000/220/110	125	230	121	1.05	65	315
АОДЦТН-133000/400/220	133	330	230	1.05	50	250

Окрім ліній схема складається з підстанцій. На данній схемі представлені 3 розподільчі підстанції, такі як Воловець, Мукачевський вузол, та Хуст. У всіх них є трансформатори, а саме Воловець складається з 2 автотрансформаторів типу АТДЦТН-125000/220/110. Далі Мукачевський вузол входять 2 такого типу АТДЦТН-125000/220/110, як і на Воловець, а також те, що через цю підстанцію проходять лінії більші за рівнем напруги, тому і є такий автотрансформатор, як АОДЦТН-133000/400/220. Підстанція Хуст обладнана одним автотрансформатором типу АТДЦТН-250000/220/110. В таблиці. 2.4 представлені повні характеристики даних автотрансформаторів, що використовуються в схемі.

Таблиця 2.5

Ім'я вузла	Активна потужність	Реактивна потужність	Повна потужність
	МВт	Мвар	МВА
Uvolov51	34,400	9,600	35,714
Рахів	15,080	7,304	16,756
Підполоззя	1,070	0,518	1,189
Лавочне	4,730	2,291	5,256
Скотарське	5,690	2,756	6,322
Пилипець	2,140	1,036	2,378
Росош	4,850	2,349	5,389
Свалява-3	3,090	1,497	3,433

Продовження таблиці 2.5

Свалява	9,470	4,587	10,522
Вовчий	0,950	0,460	1,056
Чинадієве	0,930	0,450	1,033
В.Бичків	9,730	4,712	10,811
UNUST_51	81,200	20,200	83,675
Солотвіно	3,960	1,918	4,400
Тячів	8,610	4,170	9,567
Буштино	2,580	1,250	2,867
Вишково	3,250	1,574	3,611
Хуст-1	22,420	10,859	24,911
Рокосово	1,280	0,620	1,422
Іраша	17,560	8,505	19,511
Копанія	0,660	0,320	0,733
Виноградів-2	9,960	4,824	11,067
Шаланки	0,510	0,247	0,567
Діброва	4,090	1,981	4,544
Береги	1,100	0,533	1,222
Берегове-3	1,000	0,484	1,111
Берегове-4	15,430	7,473	17,144
Вілок	14,840	7,187	16,489
Батєво	6,260	3,032	6,956
Страбичєво	9,310	4,509	10,344
Терєсва	24,060	11,653	26,733
Угтя	2,500	1,211	2,778
Драгово	3,300	1,598	3,667
Липча	11,220	0,900	11,256
Міжгіря	8,390	4,063	9,322
Майдан	1,870	0,906	2,078

В таблиця.2.5 представлені параметри навантаження вузлів з фрагменту схеми електричної мережі.

2.2. Загальні питання управління режимами електричних мереж

Управління режимами електричних мереж — це комплекс заходів і технічних засобів, спрямованих на забезпечення нормального, економічного та безпечного режиму функціонування електричних мереж. Основні завдання управління режимами електричних мереж включають забезпечення стабільності напруги і частоти, регулювання потужності, підтримання якості електропостачання і підтримання оптимального режиму роботи системи.

Для управління режимами електричних мереж використовуються різноманітні методи та технічні засоби, такі як автоматизовані системи керування, релейна захист, системи моніторингу і діагностики, а також різні алгоритми та програмні засоби для аналізу і прогнозування режимів роботи електричних мереж.

Головна ціль аналізу мережі є зменшення втрат активної потужності. Порівнюючи відкриту і закриту мережу можна проаналізувати, що в закритих присутня порівняльна потужність, де значення неоднорідності залежить від рівня замкнутості мережі. Фактором збільшення неоднорідності мережі і порівняльної потужності аналогічно, за допомогою пристності трансформатора в замкненому колі.

Управління режимами електричних мереж — це складний процес, що включає в себе декілька аспектів:

- 1. Стабільність напруги і частоти:** Забезпечення стабільності напруги та частоти є одним із основних завдань управління режимами електричних мереж. Для цього використовуються автоматичні регулятори напруги та системи управління частотою, які підтримують встановлені значення напруги та частоти в заданих межах.

2. **Регулювання потужності:** Управління потужністю в електричних мережах включає в себе балансування виробництва та споживання електроенергії. Для цього використовуються системи управління навантаженням, які регулюють роботу електроприладів для забезпечення оптимального співвідношення між виробництвом та споживанням.
3. **Якість електропостачання:** Управління режимами електричних мереж спрямоване на забезпечення якості електропостачання, включаючи стабільність напруги, відсутність перешкод для споживачів та інші параметри. Для цього використовуються системи моніторингу та діагностики, які вчасно виявляють та усувають можливі проблеми.
4. **Оптимізація режиму роботи:** Управління режимами електричних мереж також включає в себе оптимізацію роботи системи з метою забезпечення економічної та ефективної роботи. Для цього використовуються різноманітні алгоритми та програмні засоби для аналізу та прогнозування режимів роботи електричних мереж.

2.3. Розрахунок режимів роботи фрагменту електричної мережі в PowerFactory. Режими мінімальних і максимальних навантажень.

Розрахунок режимів роботи фрагменту електричної мережі в PowerFactory

Розрахунок режимів роботи фрагменту електричної мережі в PowerFactory в кулька епатів, спочатку рівень балансу струму, а потім балансу потужності. Кожен з етапів є нелінійним, вони аналогічні методу Ньютона-Рафсона ітеративним шляхом.

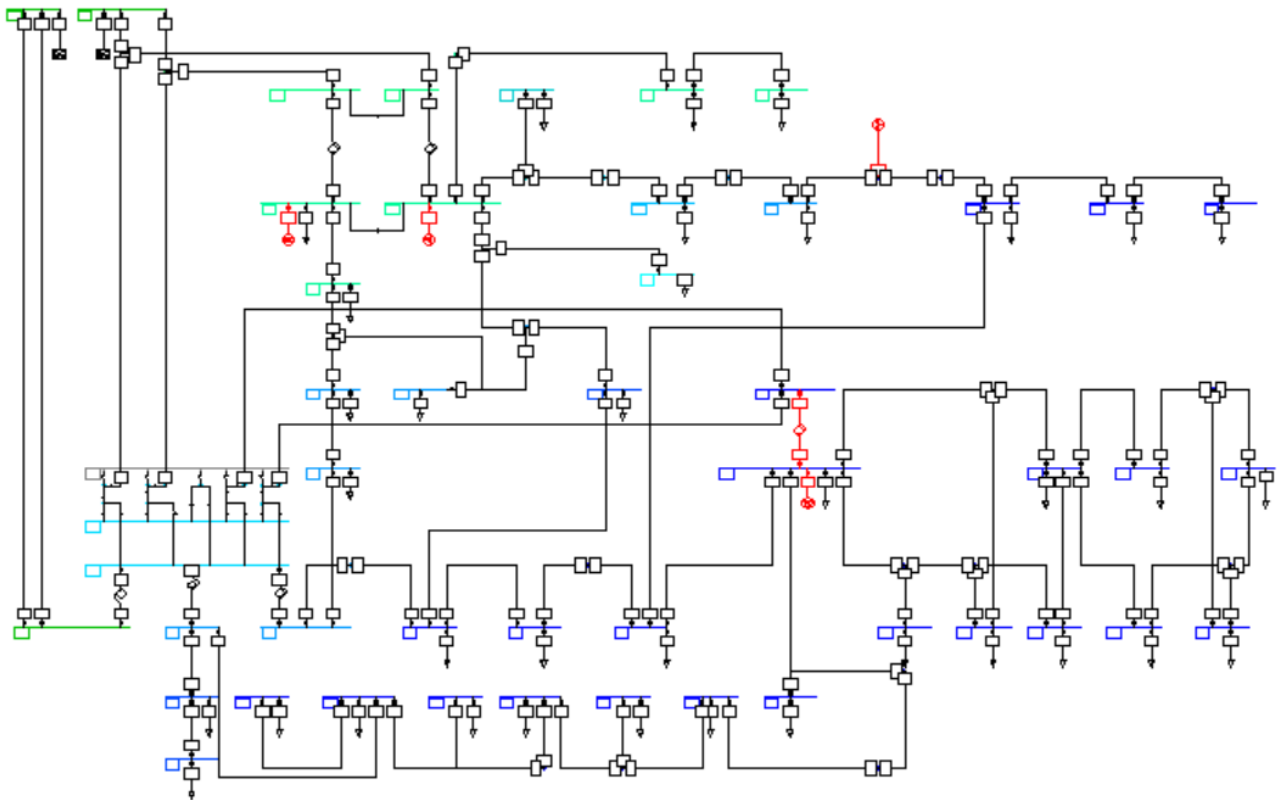

Рисунок.2.3. Результати розрахунку усталеного режиму

Усталений режим був розрахований за методом Ньютон-Рафсона за допомогою PowerFactory який показано на рисунок 2.3.

Результат усталеного режиму приведений у таблиці.2.6 та таблиці.2.7 для ліній та автотрансформаторів. До параметрів оцінки лінії використовується такі параметри, як загальне завантаження лінії в %, та ємнісне навантаження в Мвар одиниць вимірювання . До параметрів оцінки трансформаторів використовується параметр завантаженості в %.

Таблиця 2.6

Назва лінії	Завантаження	Ємнісне навантаження
	%	Мвар
Іраша - Росоково	51,635	0,392
Береги - Берегове -3	12,532	0,301
Береги - Берегове -3(1)	1,494	0,034
Береги - Берегове -4	13,625	0,076
Берегове 4 - Вілок	22,500	0,592
БуТЕС - Проміжний вузол	46,571	2,501
БуТЕС-Воловець	16,486	0,161
БуТЕС-Воловець(1)	12,264	0,156
БуТес - Проміжний вузол	41,612	2,997
Буштино - Тячів	51,522	0,248
Виноградів 2 - Шаланки	11,162	0,384
Виноградів 2 - Шаланки(1)	0,771	0,082
Вишково - Буштино	50,860	0,064
Вишково - Буштино(1)	1,194	0,105
Вовчий - Проміжний вузол	0,323	0,221
Вовчий - Свалява-3	5,757	0,062
Волинець-Скотарське	12,082	0,045
Волинець-Скотарське(1)	18,767	0,141
Воловець - Проміжний вузол	45,012	0,396
Воловець - Проміжний вузол(1)	44,820	0,519
Воловець - Росош	41,887	0,318
Воловець - Свалява 3	43,777	0,900
Воловець - Свалява 3(1)	9,764	0,150
Воловець-Вовчий	1,462	0,504
Воловець-Майдан	55,899	0,108
Воловець-Майдан(1)	42,703	0,480
Воловець-Пилипець	2,555	0,118
Волонець-Підполоззя	1,983	0,024
Діброва - В.Бичків	11,947	0,004
Діброва - Рахів	25,727	0,299
Діброва - Рахів(1)	14,045	0,355
Драгово-Угтя	3,752	0,236
Копанія - Виноградів 2	1,157	0,033
Копанія - Виноградів 2(1)	7,820	0,169
Копанія - Виноградів 2(2)	8,922	0,255
Липча - Хуст 1	26,825	0,309
Липча-Драгово	8,565	0,311

Продовження таблиці 2.6

Міжгіря-Липча	58,522	0,506
Міжгіря-Липча(1)	43,204	0,076
Міжгіря-Липча(2)	49,241	0,578
Майдан - Міжгіря	52,977	0,107
Майдан - Міжгіря(1)	78,056	0,117
Мукачевський вузол - Іраша	38,139	0,237
Мукачевський вузол - Іраша(1)	45,684	0,865
Мукачевський вузол - Берегове 4	51,389	0,976
Мукачевський вузол - Хуст	29,491	1,124
Мукачевський вузол - Хуст(1)	29,491	1,124
Мукчевський вузол - Страбичево	25,229	0,150
Проміжний вузол - Мукачевський вуз(1)	33,263	9,543
Проміжний вузол - Мукачевський вузол	34,700	9,384
Проміжний вузол - Свалява	5,597	0,073
Рахів - В.Бичків	15,130	0,327
Росоково - Хуст 1	35,991	0,071
Росоково - Хуст 1(1)	49,167	0,116
Росош - Іраша	29,837	0,791
Свалява-Чинадієєв	12,153	0,442
Скотарське-Лавовчне	8,644	0,359
Солотвіно - В.Бичків	21,612	0,333
Солотвіно - В.Бичків(1)	6,727	0,002
Страбичево - Батєво	8,865	0,277
Стрий-Мукачевський вузол	8,666	110,479
Стрий-Мукачевський вузол(1)	8,666	110,479
Тересва - Солотвіно	28,885	0,306
Терсва - Діброва	33,267	0,250
Тячів - Тересва	37,933	0,245
Хуст - Буштино	7,695	0,084
Хуст - Вишково	55,817	0,368
Хуст - Вишково(1)	8,632	0,117
Хуст - Копанія	8,748	0,471
Хуст - Тересва	68,047	0,363
Хуст - Тересва(1)	63,136	0,383
Хуст1 - Хуст	33,495	0,129
Чинадієєв - Мукачевський вузол	13,151	0,297
Шаланки - Береги	11,341	0,324

Таблиця 2.7

Назва автотрансформатора	Завантаження
	%
Воловець-1/АТДЦТН-125000/220/110	63,829
Воловець-2/АТДЦТН-125000/220/110	30,530
Мукачевський/ АТДЦТН-125000/220/110(1)	56,738
Мукачевський /АОДЦТН-133000/400/220	54,927
Мукачевський/АТДЦТН-125000/220/110	31,028
Хуст/АТДЦТН-250000/220/110	31,028

Режими мінімальних і максимальних навантажень

Режиму мінімальних і максимальних навантажень це абсолютно протележні різні режими роботи в залежності від споживання електроенергії і генерації. Режим максимального навантаження - це режим, коли споживання електроенергії найвище. Ефективне управління режимами мінімальних і максимальних навантажень дозволяє забезпечити стабільність системи електропостачання і ефективно використовувати ресурси енергосистеми.

Режим максимального навантаження - це період, коли споживання електроенергії досягає свого піку або максимального рівня. В цей час всі доступні джерела енергії працюють на повну потужність, включаючи генеруючі установки та інші джерела. У такий період можуть використовуватись такі заходи, як запуск додаткових генеруючих установок, включення резервних джерел енергії або імпорту електроенергії з інших джерел. Метою є забезпечення стабільного постачання електроенергії під час пікових споживчих попитів.

Ефективне управління режимом максимального навантаження є важливим для підтримання стабільності електромережі та забезпечення високої якості електропостачання у часи пікового споживання. Імітація максимального і мінімального режиму була відтворена зарахунок зміни навантаження споживання

вузлів приблизно в 2 рази. Таблиця.2.8 можна порівняти з таблиці.2.4, де потужності будуть меншими на 50%.

Таблиця 2.8

Ім'я вузла	Активна потужність	Реактивна потужність	Повна потужність
	МВт	Мвар	МВА
Uvolov51	17,200	4,500	17,779
Рахів	7,080	3,429	7,867
Підполоззя	0,500	0,242	0,556
Лавочне	2,730	1,322	3,033
Скотарське	2,690	1,303	2,989
Пилипець	1,100	0,533	1,222
Росош	2,500	1,211	2,778
Свалява-3	1,500	0,726	1,667
Свалява	5,470	2,649	6,078
Вовчий	0,500	0,242	0,556
Чинадієве	0,550	0,266	0,611
В.Бичків	4,730	2,291	5,256
UHUST_51	40,200	10,200	41,474
Солотвіно	1,400	0,678	1,556
Тячів	4,610	2,233	5,122
Буштино	1,200	0,581	1,333
Вишково	1,250	0,605	1,389
Хуст-1	12,420	6,015	13,800
Рокосово	0,600	0,291	0,667
Іраша	8,560	4,146	9,511
Копанія	0,300	0,145	0,333

Продовження таблиці 2.8

Виноградів-2	4,960	2,402	5,511
Шаланки	0,250	0,121	0,278
Діброва	2,090	1,012	2,322
Береги	0,500	0,242	0,556
Берегове-3	0,500	0,242	0,556
Берегове-4	7,430	3,599	8,256
Вілок	7,840	3,797	8,711
Батєво	3,260	1,579	3,622
Страбичево	4,310	2,087	4,789
Тересва	12,060	5,841	13,400
Угля	1,500	0,726	1,667
Драгово	1,300	0,630	1,444
Липча	5,700	0,900	5,771
Міжгіря	4,390	2,126	4,878
Майдан	0,870	0,421	0,967

Таблиця.2.9 це результат зменшення навантаження на ~ 50% для ліній. Порівняння можна провести з таблиця.2.6. Аналогічна ситуація з таблиці.2.10, але вже з трансформаторами напруги, по яким більш чіткіше зрозуміле завантаження.

Таблиця 2.9

Назва лінії	Завантаження	Ємнісне навантаження
	%	Мвар
Іраша - Росоківо	22,795	0,464
Береги - Берегове -3	5,160	0,362
Береги - Берегове -3(1)	0,682	0,041
Береги - Берегове -4	5,499	0,091
Берегове 4 - Вілок	10,763	0,716
БуТЕС - Проміжний вузол	22,529	2,527
БуТЕС-Воловець	7,716	0,165
БуТЕС-Воловець(1)	5,775	0,160
БуТес - Проміжний вузол	20,160	3,031
Буштино - Тячів	21,337	0,320
Виноградів 2 - Шаланки	5,129	0,470
Виноградів 2 - Шаланки(1)	0,342	0,099
Вишкково - Буштино	20,930	0,081
Вишкково - Буштино(1)	0,526	0,134
Вовчий - Проміжний вузол	0,340	0,245
Вовчий - Свалява-3	3,615	0,069
Волинець-Скотарське	6,049	0,047
Волинець-Скотарське(1)	9,437	0,147
Воловець - Проміжний вузол	20,425	0,415
Воловець - Проміжний вузол(1)	20,772	0,546
Воловець - Росош	18,606	0,356
Воловець - Свалява 3	20,389	0,978
Воловець - Свалява 3(1)	5,473	0,167
Воловець-Вовчий	0,779	0,524
Воловець-Майдан	25,324	0,117
Воловець-Майдан(1)	19,335	0,513
Воловець-Пилипець	1,276	0,124
Волонець-Підполоззя	0,898	0,025
Діброва - В.Бичків	4,628	0,005
Діброва - Рахів	9,923	0,409
Діброва - Рахів(1)	5,587	0,493
Драгово-Угтя	2,052	0,284
Копанія - Виноградів 2	0,475	0,040
Копанія - Виноградів 2(1)	3,825	0,207
Копанія - Виноградів 2(2)	4,272	0,312
Липча - Хуст 1	11,947	0,373
Липча-Драгово	3,691	0,373

Продовження таблиці 2.9

Міжгіря-Липча	26,035	0,571
Міжгіря-Липча(1)	19,401	0,088
Міжгіря-Липча(2)	22,233	0,679
Майдан - Міжгіря	24,059	0,117
Майдан - Міжгіря(1)	35,472	0,129
Мукачевський вузол - Іраша	16,706	0,262
Мукачевський вузол - Іраша(1)	20,304	0,985
Мукачевський вузол - Берегове 4	22,810	1,125
Мукачевський вузол - Хуст	12,980	1,279
Мукачевський вузол - Хуст(1)	12,980	1,279
Мукачевський вузол - Страбичево	11,489	0,167
Проміжний вузол - Мукачевський вуз(1)	16,233	10,047
Проміжний вузол - Мукачевський вузол	16,917	9,871
Проміжний вузол - Свалява	3,480	0,081
Рахів - В.Бичків	6,005	0,454
Росоково - Хуст 1	15,937	0,085
Росоково - Хуст 1(1)	21,820	0,141
Росош - Іраша	13,182	0,908
Свалява-Чинадієєв	6,125	0,490
Скотарське-Лавовчне	4,881	0,375
Солотвіно - В.Бичків	8,824	0,456
Солотвіно - В.Бичків(1)	3,100	0,003
Страбичево - Батєво	4,358	0,310
Стрий-Мукачевський вузол	12,415	111,690
Стрий-Мукачевський вузол(1)	12,415	111,690
Тересва - Солотвіно	10,851	0,412
Терсва - Діброва	13,096	0,336
Тячів - Тересва	15,064	0,324
Хуст - Буштино	3,146	0,108
Хуст - Вишково	22,548	0,458
Хуст - Вишково(1)	2,944	0,148
Хуст - Копанія	4,450	0,576
Хуст - Тересва	27,542	0,454
Хуст - Тересва(1)	25,689	0,500
Хуст1 - Хуст	12,691	0,158
Чинадієєв - Мукачевський вузол	6,469	0,328
Шаланки - Береги	4,871	0,393

Таблиця 2.10

Назва автотрансформатора	Завантаження
	%
Воловець-1/АТДЦТН-125000/220/110	14,537
Воловець-2/АТДЦТН-125000/220/110	14,537
Мукачевський/ АТДЦТН-125000/220/110(1)	24,588
Мукачевський /АОДЦТН-133000/400/220	29,833
Мукачевський/АТДЦТН-125000/220/110	13,866
Хуст/АТДЦТН-250000/220/110	28,093

Розрахунок максимального навантаження виконувався по аналогії з мінімальним, тільки навпаки. При збільшенні навантаження завантаженість вузлів, ліній, та трансформаторів досягла пікових значень це навіть можна побачити з рисунок.2.4.

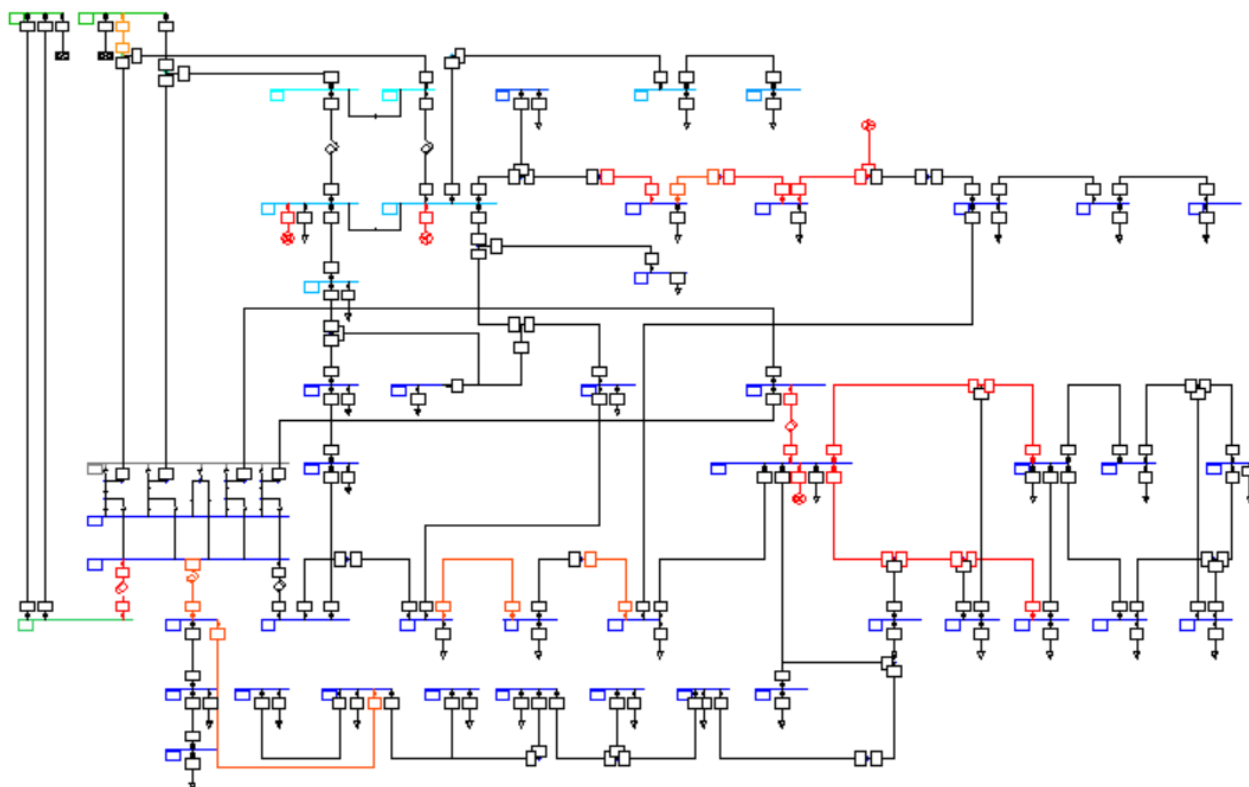

Рисунок.2.4. Режим максимального навантаження

В таблиці.2.11, таблиці.2.12, таблиці.2.13 представлені результати розрахунку максимального режиму за навантаженням у фрагменті електричної мережі. Це збільшене навантаження на ~ 50 %, порівняння результатів можна виконати з таблицями вище в цьому розділі.

Таблиця.2.11

Ім'я вузла	Активна потужність	Реактивна потужність	Повна потужність
	МВт	Мвар	МВА
Uvolov51	48,160	14,000	50,154
Рахів	21,112	10,225	23,458
Підполоззя	1,498	0,726	1,664
Лавочне	6,622	3,207	7,358
Скотарське	7,966	3,858	8,851
Пилицець	2,996	1,451	3,329
Росош	6,790	3,289	7,544
Свалява-3	4,326	2,095	4,807
Свалява	13,258	6,421	14,731
Вовчий	1,330	0,644	1,478
Чинадієве	1,302	0,631	1,447
В.Бичків	13,622	6,597	15,136
UHUST_51	113,680	28,000	117,078
Солотвіно	5,544	2,685	6,160
Тячів	12,054	5,838	13,393
Буштино	3,612	1,749	4,013
Вишково	4,550	2,204	5,056
Хуст-1	31,388	15,202	34,876
Рокосово	1,792	0,868	1,991

Продовження таблиці 2.11

Іраша	24,584	11,907	27,316
Копанія	0,924	0,448	1,027
Виноградів-2	13,944	6,753	15,493
Шаланки	0,714	0,346	0,793
Діброва	5,726	2,773	6,362
Береги	1,540	0,746	1,711
Берегове-3	1,400	0,678	1,556
Берегове-4	21,602	10,462	24,002
Вілок	20,776	10,062	23,084
Батєво	8,764	4,245	9,738
Страбичєво	13,034	6,313	14,482
Тєресва	33,684	16,314	37,427
Угтя	3,500	1,695	3,889
Драгово	4,620	2,238	5,133
Липча	15,708	0,900	15,734
Міжгіря	11,746	5,689	13,051
Майдан	2,618	1,268	2,909

Таблиця 2.12

Назва лінії	Завантаження	Ємнісне навантаження
	%	Мвар
Іраша - Росоково	95,029	0,298
Береги - Берегове -3	24,996	0,224
Береги - Берегове -3(1)	2,416	0,026
Береги - Берегове -4	26,951	0,057
Берегове 4 - Вілок	36,849	0,439
БуТЕС - Проміжний вузол	80,709	2,460
БуТЕС-Воловець	31,933	0,154
БуТЕС-Воловець(1)	24,537	0,149
БуТес - Проміжний вузол	72,163	2,944
Буштино - Тячів	96,515	0,156
Виноградів 2 - Шаланки	22,142	0,277
Виноградів 2 - Шаланки(1)	1,265	0,059
Вишково - Буштино	95,635	0,042
Вишково - Буштино(1)	2,065	0,068
Вовчий - Проміжний вузол	0,297	0,187
Вовчий - Свалява-3	7,707	0,053
Волинець-Скотарське	17,676	0,042
Волинець-Скотарське(1)	27,411	0,131
Воловець - Проміжний вузол	77,459	0,363
Воловець - Проміжний вузол(1)	72,584	0,476
Воловець - Росош	71,245	0,265
Воловець - Свалява 3	70,924	0,786
Воловець - Свалява 3(1)	13,146	0,127
Воловець-Вовчий	2,123	0,469
Воловець-Майдан	96,824	0,094
Воловець-Майдан(1)	73,991	0,425
Воловець-Пилипець	3,765	0,106
Волонець-Підполоззя	2,926	0,021
Діброва - В.Бичків	22,862	0,002
Діброва - Рахів	49,784	0,165
Діброва - Рахів(1)	27,120	0,189
Драгово-Угля	6,150	0,172
Копанія - Виноградів 2	1,921	0,023
Копанія - Виноградів 2(1)	12,122	0,120
Копанія - Виноградів 2(2)	13,851	0,182
Липча - Хуст 1	43,098	0,225
Липча-Драгово	14,135	0,228
Міжгір'я-Липча	105,936	0,411

Продовження таблиці 2.12

Міжгіря-Липча(1)	69,566	0,060
Міжгіря-Липча(2)	79,123	0,438
Майдан - Міжгіря	92,385	0,091
Майдан - Міжгіря(1)	136,067	0,099
Мукачевський вузол - Іраша	67,024	0,202
Мукачевський вузол - Іраша(1)	79,847	0,705
Мукачевський вузол - Берегове 4	87,660	0,783
Мукачевський вузол - Хуст	52,481	0,918
Мукачевський вузол - Хуст(1)	52,481	0,918
Мукчевський вузол - Страбичево	38,627	0,126
Проміжний вузол - Мукачевський вуз(1)	55,450	8,826
Проміжний вузол - Мукачевський вузол	57,923	8,691
Проміжний вузол - Свалява	7,486	0,062
Рахів - В.Бичків	29,242	0,174
Росоково - Хуст 1	66,613	0,052
Росоково - Хуст 1(1)	90,925	0,084
Росош - Іраша	51,603	0,634
Свалява-Чинадієєв	20,678	0,376
Скотарське-Лавовчне	12,580	0,333
Солотвіно - В.Бичків	41,779	0,183
Солотвіно - В.Бичків(1)	12,719	0,001
Страбичево - Батєво	13,549	0,233
Стрий-Мукачевський вузол	14,697	108,745
Стрий-Мукачевський вузол(1)	14,697	108,745
Тересва - Солотвіно	55,635	0,176
Терсва - Діброва	64,088	0,143
Тячів - Тересва	72,123	0,147
Хуст - Буштино	13,379	0,055
Хуст - Вишково	104,273	0,251
Хуст - Вишково(1)	14,948	0,076
Хуст - Копанія	13,261	0,334
Хуст - Тересва	127,505	0,247
Хуст - Тересва(1)	118,770	0,237
Хуст1 - Хуст	62,695	0,092
Чинадієєв - Мукачевський вузол	22,454	0,255
Шаланки - Береги	22,836	0,238

Таблиця 2.13

Назва автотрансформатора	Завантаження
	%
Воловець-1/АТДЦТН-125000/220/110	60,999
Воловець-2/АТДЦТН-125000/220/110	60,999
Мукачевський/ АТДЦТН-125000/220/110(1)	90,904
Мукачевський /АОДЦТН-133000/400/220	96,224
Мукачевський/АТДЦТН-125000/220/110	53,268
Хуст/АТДЦТН-250000/220/110	113,589

Спираючись на результати розрахунку а порівнюючи таблиці результатів різних режимів навантаження між собою. Можна стверджувати, що за максимального навантаження система стає презавантаженою , в деяких позиціях таких як Хуст - Тересва, Хуст – Вишково, Майдан - Міжгіря(1), Міжгіря-Липча , та Хуст /АОДЦТН-133000/400/220 , за 100 %. В результаті чого експлуатація мережі за умови такого завантаження неможлива.

Стосовно стану мінімального навантаження система адекватно зменшила своє навантаження на елементах мережі. Але окрім деяких Копанія - Виноградів 2, Волонець-Підполоззя, Воловець-Вовчий, Вовчий - Проміжний вузол, Вишково - Буштино(1), Береги - Берегове -3(1), де навантаження менше 1 % або близьке до 0. Це можна результат не правильно підібраного обладнання.

В рисунку 2.5 відворений порівняльний графік навантаження в лініях в % трьох різних режимів за типом навантаження. З цих графіків можемо побачити, що в усіх трьох режимах найбільш перенавантаженою лінією є Майдан - Міжгіря(1) значення дорівнює в мінімальному 35.4% , в уставленому режимі 78.08 в максимальному режимі 136, 06. Результат є впринципі прогнозованим, бо навантаження збільшувалося в ту чи іншу сторону на ~50%. На рисунку 2.6 зображено графічно зміна навантаження в режимах на автотрансформаторах. З автотрансформаторами проглядається така сама залежність зміни завантаженості як і на лініях.

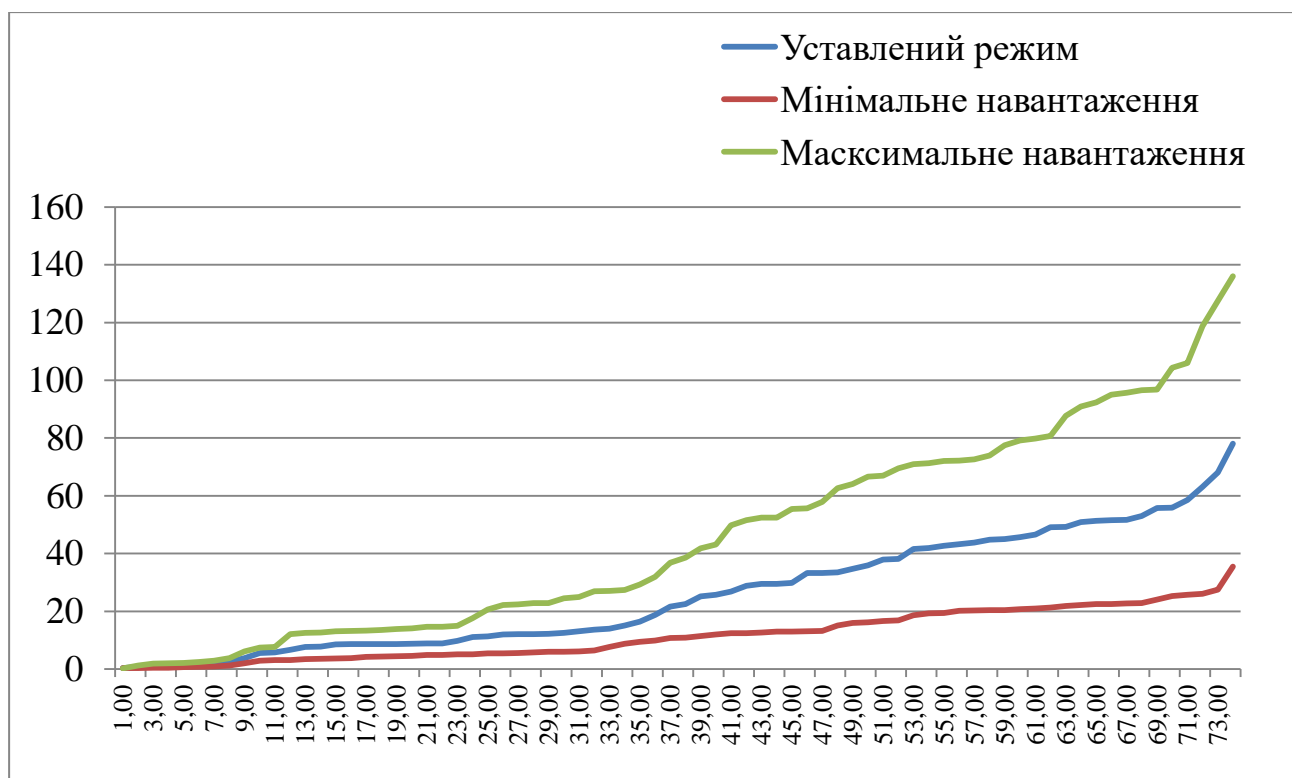

Рисунок 2.5 Навантаження в лініях в % трьох різних режимів за типом навантаження

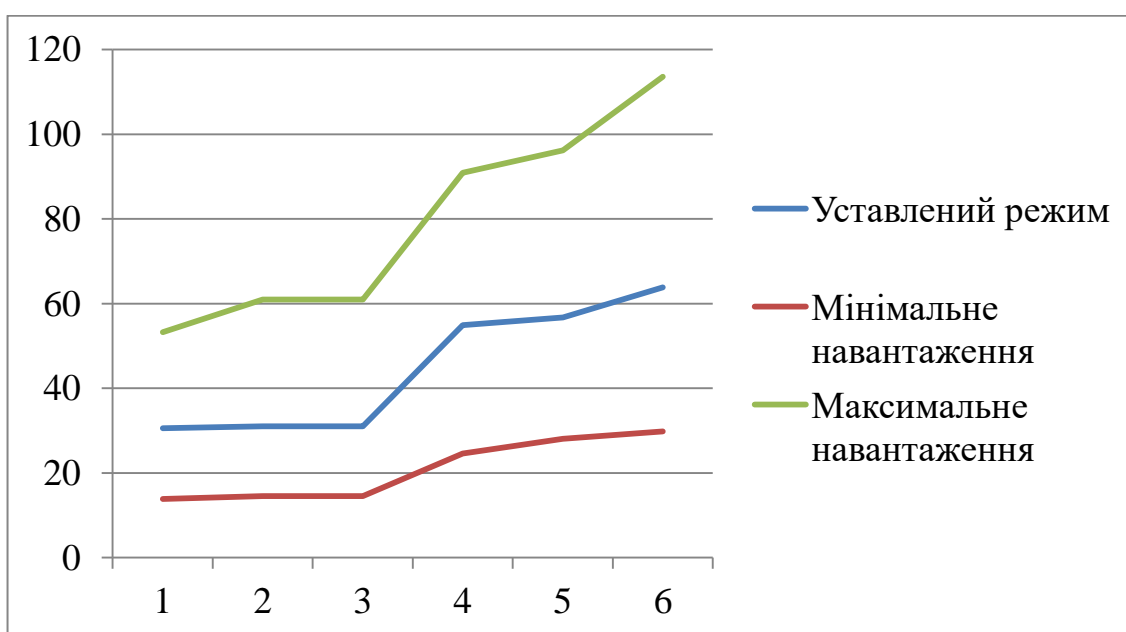

Рисунок 2.6 Зміна навантаження в режимах на автотрансформаторах

2.4 Критерій чутливості фрегенту електричної мережі в різних режимах завантаження

До параметрів таблиці. 2.13, 2.14, 2.15 входять, що вказують на чутливість різних параметрів в електричній мережі до змін у величинах P (потужність) та Q (реактивна потужність). Дугальніший опис вказаний на рисунку.2.7

1. $d\phi/dP$ - Чутливість потужності до змін у величині P . Це показує, наскільки змінюється деякий параметр (наприклад, втрати потужності) при зміні активної потужності.
2. $d\phi/dQ$ - Чутливість потужності до змін у величині Q . Це вказує на вплив зміни реактивної потужності на деякий параметр.
3. dv/dP - Чутливість напруги до змін у величині P . Це показує, як зміна активної потужності впливає на напругу в системі.
4. dv/dQ - Чутливість напруги до змін у величині Q . Це вказує на вплив зміни реактивної потужності на напругу в системі.

$$\frac{d\phi}{dP} = \lim_{\Delta P \rightarrow 0} \frac{\phi(P+\Delta P) - \phi(P)}{\Delta P}$$

$$\frac{d\phi}{dQ} = \lim_{\Delta Q \rightarrow 0} \frac{\phi(Q+\Delta Q) - \phi(Q)}{\Delta Q}$$

$$\frac{dv}{dP} = \lim_{\Delta P \rightarrow 0} \frac{v(P+\Delta P) - v(P)}{\Delta P}$$

$$\frac{dv}{dQ} = \lim_{\Delta Q \rightarrow 0} \frac{v(Q+\Delta Q) - v(Q)}{\Delta Q}$$

Рисунок 2.7 – Критерії чутливості до активної і реактивної потужності

Ці чутливості важливі при проектуванні і управлінні електричними мережами, оскільки дозволяють оцінити вплив змін у величинах потужності та реактивної потужності на різні параметри системи.

В таблиці 2.13 показані значення критерію чутливості у вузлах фрагменту мережі за нормальних умов експлуатації. В наступних таблиці.2.14 та таблиці.2.15 наведені критерії чутливості за мінімальних умов навантаження та максимального навантаження.

Таблиця 2.13

Назва вузла	dphi/dP Чутливість	dphi/dQ Чутливість	dv/dP Чутливість	dv/dQ Чутливість
	град/МВт	град/Мвар	в.о./МВт	в.о./Мвар
UHUST_21	0,037817	-0,026683	0,000622	0,000554
UHUST_51	0,046375	-0,021447	0,000640	0,000699
УМУКАС20	0,050721	-0,002478	0,000058	0,000160
УМУКАС21	0,018504	-0,009343	0,000205	0,000202
УМУКАС22	0,018504	-0,009343	0,000205	0,000202
УМУКАС51	0,050665	-0,010406	0,000277	0,000744
УМУКАС52	0,042344	-0,011810	0,000268	0,000618
Uvolov21	0,005420	-0,005604	0,000101	0,000088
Uvolov22	0,005420	-0,005604	0,000101	0,000088
Uvolov51	0,019372	-0,006153	0,000120	0,000322
Uvolov52	0,019372	-0,006153	0,000120	0,000322
Іраша	0,062434	-0,029606	0,000658	0,000960
Батево	0,088194	-0,028706	0,000599	0,001351
Береги	0,114902	-0,041071	0,000980	0,001764
Берегове-3	0,111935	-0,036357	0,000918	0,001735
Берегове-4	0,105667	-0,032561	0,000862	0,001644
Буштино	0,080635	-0,038122	0,001051	0,001249
В.Бичків	0,162748	-0,065168	0,001957	0,002512
Вілок	0,173706	-0,059310	0,001439	0,002710
Виноградів-2	0,107627	-0,044389	0,001029	0,001631
Вишково	0,094128	-0,050185	0,001206	0,001439
Вовчий	0,054889	-0,026827	0,000472	0,000925
Діброва	0,143109	-0,058421	0,001719	0,002213
Драгово	0,103967	-0,048273	0,001026	0,001593
Копанія	0,089073	-0,039109	0,000912	0,001338

Продовження таблиці 2.13

Лавочне	0,059508	-0,033149	0,000590	0,001005
Липча	0,069966	-0,032836	0,000770	0,001073
Міжгіря	0,075615	-0,036861	0,000700	0,001229
Майдан	0,067897	-0,029510	0,000561	0,001116
Підполоззя	0,046729	-0,019934	0,000369	0,000769
Пилипець	0,049921	-0,018876	0,000351	0,000832
Рахів	0,194137	-0,079752	0,002268	0,002961
Рокосово	0,059612	-0,029269	0,000703	0,000906
Росош	0,069471	-0,031157	0,000628	0,001092
Свалява	0,062578	-0,026575	0,000537	0,000982
Свалява-3	0,061303	-0,026221	0,000530	0,000966
Скотарське	0,032787	-0,014532	0,000266	0,000551
Солотвіно	0,148222	-0,061107	0,001765	0,002285
Страбичево	0,064077	-0,017747	0,000409	0,000962
Тересва	0,109242	-0,042684	0,001372	0,001715
Тячів	0,102098	-0,041714	0,001236	0,001587
Угля	0,129854	-0,060216	0,001216	0,001986
Хуст-1	0,050980	-0,023778	0,000655	0,000775
Чинадієве	0,055714	-0,021231	0,000432	0,000849
Шаланки	0,124938	-0,049101	0,001095	0,001901

Таблиця.2.14

Назва вузла	dphi/dP Чутливість	dphi/dQ Чутливість	dv/dP Чутливість	dv/dQ Чутливість
	град/МВт	град/Мвар	в.о./МВт	в.о./Мвар
UHUST_21	0,032475	-0,024904	0,000487	0,000464
UHUST_51	0,038369	-0,021937	0,000469	0,000574
УМУКАС20	0,047461	-0,003305	0,000051	0,000159
УМУКАС21	0,017041	-0,009310	0,000177	0,000185
УМУКАС22	0,017041	-0,009310	0,000177	0,000185
УМУКАС51	0,045752	-0,010965	0,000226	0,000683
УМУКАС52	0,038607	-0,011831	0,000229	0,000574
Uvolov21	0,005297	-0,005521	0,000098	0,000085
Uvolov22	0,005297	-0,005521	0,000098	0,000085
Uvolov51	0,018675	-0,006137	0,000112	0,000312
Uvolov52	0,018675	-0,006137	0,000112	0,000312
Іраша	0,054041	-0,028226	0,000543	0,000851
Батєво	0,079048	-0,027657	0,000520	0,001250
Береги	0,096083	-0,039283	0,000777	0,001539
Берегове-3	0,094443	-0,035736	0,000723	0,001517
Берегове-4	0,089440	-0,032657	0,000673	0,001435
Буштино	0,063989	-0,036854	0,000760	0,001008
В.Бичків	0,119400	-0,062608	0,001311	0,001940
Вілок	0,144309	-0,056815	0,001137	0,002361
Виноградів-2	0,088518	-0,041482	0,000809	0,001408
Вишково	0,074842	-0,046174	0,000906	0,001184
Вовчий	0,052826	-0,026038	0,000457	0,000903
Діброва	0,106750	-0,056089	0,001171	0,001727
Драгово	0,087008	-0,044309	0,000837	0,001402
Копанія	0,073221	-0,036541	0,000713	0,001150

Продовження таблиці 2.14

Лавочне	0,057090	-0,032145	0,000568	0,000978
Липча	0,058849	-0,031198	0,000612	0,000933
Міжгіря	0,068597	-0,034768	0,000631	0,001147
Майдан	0,062578	-0,028229	0,000513	0,001052
Підполоззя	0,044033	-0,019256	0,000346	0,000738
Пилипець	0,047265	-0,018338	0,000330	0,000801
Рахів	0,140777	-0,074378	0,001527	0,002289
Рокосово	0,050181	-0,028005	0,000554	0,000779
Росош	0,061926	-0,029475	0,000548	0,001002
Свалява	0,056614	-0,025454	0,000475	0,000911
Свалява-3	0,055476	-0,025117	0,000468	0,000895
Скотарське	0,031530	-0,014237	0,000255	0,000535
Солотвіно	0,110377	-0,058196	0,001206	0,001786
Страбичево	0,057626	-0,017717	0,000346	0,000885
Тересва	0,083047	-0,043030	0,000928	0,001337
Тячів	0,079046	-0,040970	0,000863	0,001263
Угля	0,108467	-0,054329	0,001007	0,001758
Хуст-1	0,042462	-0,023695	0,000493	0,000650
Чинадієве	0,050613	-0,020469	0,000381	0,000791
Шаланки	0,103531	-0,045575	0,000877	0,001658

Таблиця.2.15

Назва вузла	dphi/dP Чутливість	dphi/dQ Чутливість	dv/dP Чутливість	dv/dQ Чутливість
	град/МВт	град/Мвар	в.о./МВт	в.о./Мвар
UHUST_21	0,046650	-0,031089	0,001119	0,000926
UHUST_51	0,070391	-0,014195	0,001322	0,001255
УМУКАС20	0,056712	-0,000884	0,000081	0,000167
УМУКАС21	0,021350	-0,009063	0,000290	0,000268
УМУКАС22	0,021350	-0,009063	0,000290	0,000268
УМУКАС51	0,060713	-0,008118	0,000424	0,000915
УМУКАС52	0,049884	-0,010820	0,000384	0,000750
Uvolov21	0,005584	-0,005770	0,000111	0,000095
Uvolov22	0,005584	-0,005770	0,000111	0,000095
Uvolov51	0,020742	-0,005993	0,000142	0,000353
Uvolov52	0,020742	-0,005993	0,000142	0,000353
Іраша	0,081745	-0,029571	0,001009	0,001305
Батево	0,105885	-0,029165	0,000792	0,001590
Береги	0,159871	-0,038508	0,001576	0,002384
Берегове-3	0,152735	-0,031770	0,001466	0,002316
Берегове-4	0,143554	-0,026652	0,001392	0,002203
Буштино	0,136638	-0,026016	0,002305	0,002336
В.Бичків	0,358267	-0,010203	0,005209	0,005199
Вілок	0,241774	-0,055651	0,002234	0,003564
Виноградів-2	0,156678	-0,043322	0,001746	0,002319
Вишково	0,154860	-0,046309	0,002431	0,002512
Вовчий	0,058937	-0,028196	0,000508	0,000979
Діброва	0,296365	-0,017784	0,004386	0,004469
Драгово	0,145800	-0,052039	0,001655	0,002200
Копанія	0,131039	-0,038118	0,001617	0,001986

Продовження таблиця 2.15

Лавочне	0,064133	-0,034943	0,000636	0,001066
Липча	0,098478	-0,031909	0,001330	0,001577
Міжгіря	0,090270	-0,039841	0,000891	0,001464
Майдан	0,078858	-0,031118	0,000693	0,001294
Підполоззя	0,051843	-0,020896	0,000429	0,000853
Пилипець	0,055176	-0,019589	0,000407	0,000918
Рахів	0,438492	-0,021239	0,006020	0,006052
Рокосово	0,084010	-0,027626	0,001230	0,001376
Росош	0,084789	-0,033001	0,000846	0,001337
Свалява	0,074363	-0,027601	0,000700	0,001169
Свалява-3	0,072845	-0,027251	0,000691	0,001153
Скотарське	0,035227	-0,014945	0,000296	0,000592
Солотвіно	0,307061	-0,021363	0,004479	0,004586
Страбичево	0,076930	-0,016457	0,000577	0,001160
Тересва	0,216887	-0,006246	0,003499	0,003515
Тячів	0,187253	-0,018731	0,002933	0,003066
Угля	0,181612	-0,068017	0,001887	0,002667
Хуст-1	0,075218	-0,018485	0,001268	0,001290
Чинадієве	0,065785	-0,021617	0,000569	0,001009
Шаланки	0,176945	-0,049805	0,001759	0,002584

Висновок до розділу 2

Було досліджено загальні принципи побудови схеми, моніторингу стану обладнання, їхнє застосування та було відтворено фрагментом електричної мережі 330/220/110 кВ ОЕС України. Також проведено розрахунок мережі та виконаний їх аналіз. Була проведена характеристика силового обладнання. Аналізуючи приведені вище таблиці можна стверджувати наступне. Що система за нормальних умов експлуатації повністю сбалансована, але в умовах

максимального навантаження найбільш перезавантаженим є автотрансформатор на підстанції Хуст , а саме Хуст/АОДЦТН-133000/400/220 на 113,589 % . Якщо розглядати тенденцію збільшення споживання електроенергії , то в наближчих роках потребує реконструкцію вся мережа цього району.

Провівши аналіз таблиць по результату розрахунку критерію стійкості, можна побачити послідовність чим далі вузол від підстанції тим менший параметр критерію чутливості.

ОЦІНКА ЧУТЛИВОСТІ ВТРАТ ПОТУЖНОСТІ В МЕРЕЖІ ДО ЗМІН ВУЗЛОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ

3.1. Алгоритм дослідження

Правильна послідовність оцінки чутливості втрат потужності перед зміною навантаження. В системі завжди присутні відхилення параметрів, де потрібна оперативна корекція. Першочогово вони з'являються через неточне прорахування навантаження споживачів, тобто прогнозований параметр відрізняється від фактичного.

До одного з кращих значень залежних параметрів віднести коефіцієнт трансформації трансформаторів. Його зміна виконується шляхом зміни активної і реактивної потужності вузлів, струмів, напруг у вітках та вузлах.

ОІК – це оперативно інформаційний комплекс, який відноситься до АСДУ (автоматизованої системи диспетчерського управління), технічне забезпечення даної системи, яка використовується в ЕЕС України надає можливість диспетчерському персоналу виконувати корекції в роботі системи, оновуючись даними вимірів.

Головний принцип розподілення це розвантаження вузлів або станцій по активній та реактивній потужності, за допомогою коефіцієнта трансформації. Мінімум втрат потужності може використовуватися, для оцінки критеріїв оптимальності.

Для відтворення економічного стану можна врахувати чутливості втрат потужності відносно до оптимального регулювання тими регулюючими пристроями (РП). В результаті чого може вивести до збільшення загального ресурсу РП. Параметр неоднорідності мережі до збурення визначається для виміру впливу неоднорідності мережі в ЕЕС.

Тільки зарахунок ситемного підходу можна сворити систему оптимального керування НР ЕЕС режиму. Головною ціллю є зменшення сумарних втрат електричної енергії за рахунок визначення керуючих впливів , змін втрат електричної мережі, відтворення послідовності для обчислення та визначення чутливості втрат у вузлах та вітках , для використання РІПН.

3.2. Поняття економічного еквівалента реактивної потужності

Процеси в грошовому вимірі, явище, коефіцієнт подібності до реальних об'єктів, все це загальні поняття про економічно евівалентний підхід. Першим фактором , що можна назвати економічним збитком, це реактивна потужність. А одним з головних інструментів є електромагнітне поле в діелектричне поле. Діелектричне оточення може збільшуватися, зарахунок того , що ємність струмоведучих частин стікає в діелектричне середовище. Збільшуватися воно може в двох видах, поздовжнє (активна) і поперечне (реактивна) складові. Поперечна , тобто реактивна складова не може передаватися , до споживача та і від нього, головним напрямком є в струмоведучі частини ЕЕС.

Активні втрати відносно реактивного струму можна визначити за відповідними формулами, кВт:

$$\Delta P_Q = \frac{Q_P^2}{U^2} * R_E * 10^{-3} \quad (3.1)$$

де

ΔP_Q — розрахункова реактивна потужність електропередачі, що розглядається, квар;

U — номінальна напруга електричної мережі, кВ;

R_E — еквівалентний активний опір мережі, приведений до її номінальної напруги, Ом.

Формується неправильне визначення, що електроенергія ЕЕС передається через струмоведучі частини, для яких можна визначити ЕЕРП. Економічний еквівалент реактивної потужності можна визначити, кВт/квар:

$$D = \frac{(Q_{P1}^2 - Q_{P2}^2)}{(Q_{P1} - Q_{P2})U^2} * R_E * 10^{-3} \quad (3.2)$$

де

Q_{P1} — розрахункове реактивне навантаження споживачів до застосування його компенсації, квар;

Q_{P2} — розрахункове реактивне навантаження споживачів після застосування його компенсації, квар.

ЕЕРП в нормативних документах України визначається, як відповідник збитків при перетіканнях реактивної потужності до споживачів, можна визначити за формулою, кВт/квар:

$$D = \frac{\Delta P_Q}{Q_P} = \frac{Q_P^2}{U^2 Q_P} * R_E * 10^{-3} = \frac{Q_P}{U^2} * R_E * 10^{-3} \quad (3.3)$$

D є економічно необґрунтованим параметром, який є нормативним у будь-якій точці електричної мережі незалежно від її належності, встановлюється залежно від кількості трансформацій при електропередачі.

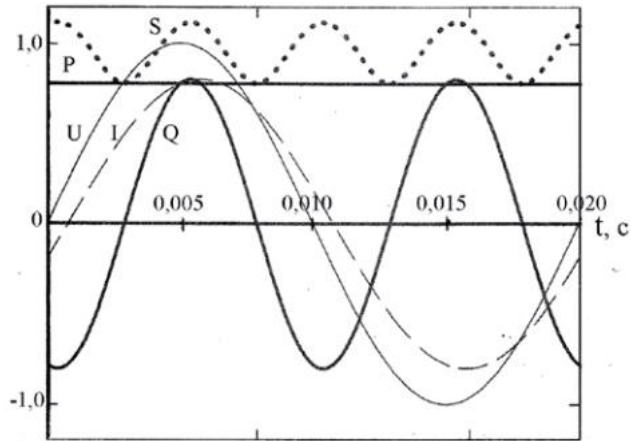
Хвилю енергії поляризації електрично пружного діелектричного середовища, яке оточує всі струмоведучі частини системи, умовно можна розкласти за переважаючим напрямком дії напруги та струму провідності цих частин на їх діелектрик.

Різниця складових електроенергії активної, реактивної, повної), представлено на рисунку. 3.1. Активна складова передається споживачеві, а реактивна має кливальний напрямок електропередачі, і в результаті не передається споживачеві.

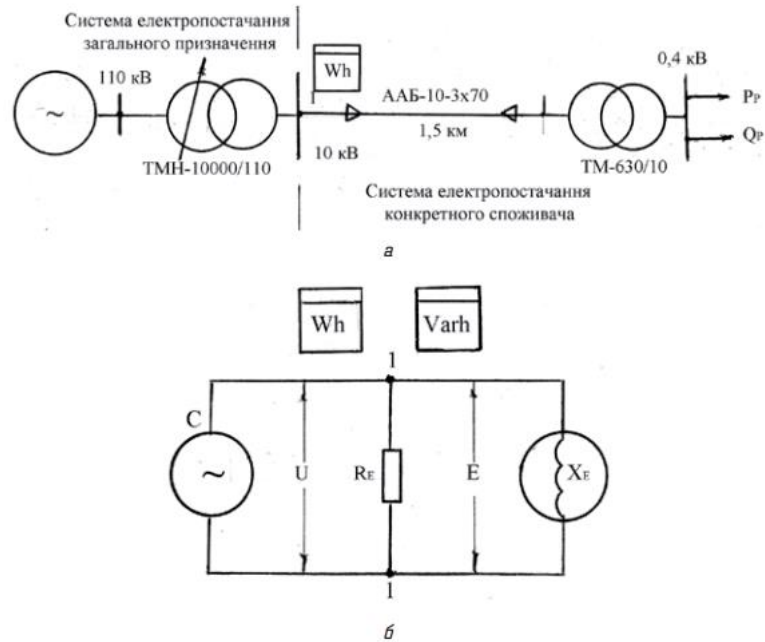
Економічність режиму це фактор на який впливає безпосередньо реактивна та активна потужність, в результаті, зменшується пропускна можливість. Розраховуючи потужність пристроїв компенсації реактивного навантаження

систем електропостачання (СЕР) , зарахунок чого можна визначити ЕЕРП. Головним фактором при розрахунках буде коефіцієнт реактивної потужності — $\text{tg } \varphi$

Принципова схема СЕР споживача електроенергії придставлено, і заступну також на рисунку. 3.2, а, б .

Рисунку. 3.1. Складові енергії ЕЕС

Рисунку. 3.2. Система електропостачання умовного споживача: а — принципова сема; б — схема заміщення

Активну та рективну потужність, потрібно враховувати для розрахунку коефіцієнта реакт. потуж. СЕР.

Тому, з урахуванням рисунку. 3.1 , в. о.:

$$tg\varphi = \frac{Q}{\sqrt{2} * P} = \frac{WQ}{\sqrt{2} * WP} \quad (3.4)$$

де

WP — активна ЕЕ СЕП за комерційним обліком, кВт · год;

WQ — реактивна ЕЕ СЕП за комерційним обліком, квар · год.

При цьому комерційний облік електроенергії встановлюється в точці розподілу балансової належності електричних мереж (1–1). Як відомо, найбільший економічний вплив реактивне навантаження спричиняє через збільшення втрат активної електроенергії в активних опорах струмоведучих частин СЕП через їх реактивний струм. Потужність таких втрат можна визначити за відомою формулою, кВт:

$$\Delta P = \Delta P_P + \Delta P_Q = \frac{P^2}{U^2} * R_E * 10^{-3} + \frac{Q^2}{U^2} * R_E * 10^{-3} \quad (3.5)$$

де

ΔP_P — потужність активних втрат, що визначається активним навантаженням СЕП, кВт;

ΔP_Q — потужність активних втрат, що визначається реактивним навантаженням СЕП, кВт;

U — номінальна напруга СЕП, кВ;

R_E — еквівалентний умовний активний опір СЕП, приведений до її номінальної напруги, що визначається за відомою формулою, Ом:

$$R_E = \frac{U^2 * 10^3}{P_P} \quad (3.6)$$

Приймаючи за одиницю ΔP_P , рівняння (5) можна переписати у вигляді, в. о.:

$$\Delta P^* = \frac{\Delta P_P}{\Delta P_P} + \frac{\Delta P_Q}{\Delta P_P} = 1 + \frac{Q^2 * R_E * 10^{-3} * U^2}{U^2 * P^2 * R_E * 10^{-3}} = 1 + tg\varphi^2 \quad (3.7)$$

Спираючись на формулу (3.7), цілком обґрунтовано може встановлювати споживачам електроенергії директивне значення коефіцієнта реактивної

потужності — $\operatorname{tg}\varphi_{\text{д}}$. Можливі значення цього коефіцієнта наведено в таблиці.
3.1.

З урахуванням рівняння (7), графічно залежність активних втрат від реактивного навантаження СЕП зображена на рисунку. 3.3. Як видно, негативних значень директивного коефіцієнта реактивного навантаження СЕП конкретних споживачів допускати не можна. Тобто, перекомпенсація реактивного навантаження споживачів (як і його недокомпенсація) економічно недопустима. Як відомо, згідно з вимогою, як директивне значення для СЕП діючих споживачів електроенергії приймається коефіцієнт реактивної потужності $\operatorname{tg}\varphi_{\text{д}} = 0,25$ в. о.

Таблиця 3.1

Можливі значення директивного коефіцієнта $\operatorname{tg}\varphi_{\text{д}}$

$\operatorname{tg}\varphi$ о.е	ΔP_Q , %	$\cos\varphi$, о.е	$\operatorname{tg}\varphi$ о.е	ΔP_Q , %	$\cos\varphi$, о.е
0.00	0.00	1.000	0.35	12.25	0.944
0.10	1.00	0.995	0.40	16.00	0.928
0.20	4.00	0.981	0.45	20.25	0.912
0.21	4.41	0.979	0.50	25.00	0.892
0.22	4.84	0.977	0.60	36.00	0.857
0.23	5.29	0.974	0.70	49.00	0.819
0.24	5.76	0.972	0.80	64.00	0.781
0.25	6.25	0.970	0.90	81.00	0.743
0.26	6.76	0.968	1.00	100.00	0.707
0.27	7.29	0.965	1.25	156.25	0.625
0.28	7.84	0.963	1.50	225.00	0.555
0.29	8.41	0.960	1.75	306.25	0.496
0.30	9.00	0.958	2.00	400.00	0.447

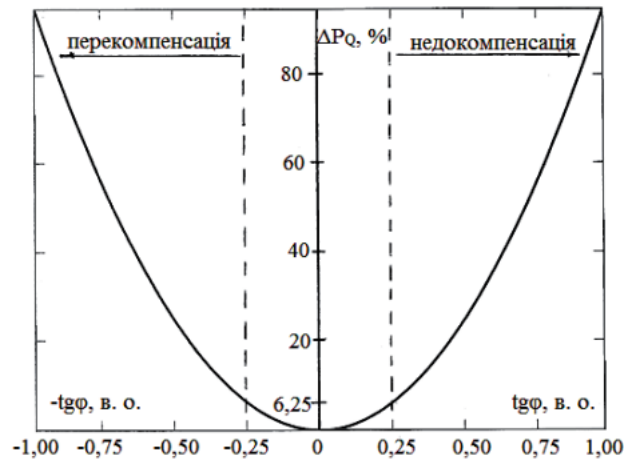

Рисунок. 3.3 Залежність $\Delta P_Q = f(\text{tg}\varphi_p)$

“Таким чином, для кожного конкретного споживача ЕЕ у розрахунковому періоді, що продовжується ТВ годин вмикання, існують такі розрахункові параметри його СЕП: WP — активна ЕЕ (за комерційним обліком), кВт·год.

WQ — реактивна ЕЕ (за комерційним обліком), квар · год.

CP — плата споживача за активну ЕЕ (з урахуванням ПДВ 20 %), грн.

SeP — плата споживача за активну ЕЕ без урахуванням вартості її втрат від реактивного навантаження, грн.

$U_{\text{ном}}$ — номінальна напруга у точці розподілу балансової належності ЕМ споживача та ЕО, кВ.

Можна далі розписати розрахунки електриспоживання споживача мателіал посилання нище”(Дорошенко О. І. Про економічний еквівалент реактивної потужності систем електропостачання)

3.3. Дослідження залежності коефіцієнтів чутливості від режимів вузлових навантажень

Розподілення параметрами режимів електросистем в себе включає визначення напруги у вузлах , також струмів в головних перерізах. Вимірювання частоти визначається зарахунок чутливості параметрів в результатчі чого формується сигнал, який має економічно збитковий матеріал номінального від фактичного. В результаті цих порівнянь визначається коефіцієнт втрат, залишкового ресурсу.

Таблиці 3.2, 3.3, 3.4 і 3.5 є порівняльними таблицями для подальшого аналізу критерію чутливості. У цих таблицях кожен параметр порівнюється в трьох режимах роботи.

Таблиця.3.2

dphi/dP Чутливість	Тип режиму навантаження		
	уставлений	мінімальний	максимальний
град/МВт			
UHUST_21	0,037817	0,032475	0,04665
UHUST_51	0,046375	0,038369	0,070391
UMUKAC20	0,050721	0,047461	0,056712
UMUKAC21	0,018504	0,017041	0,02135
UMUKAC22	0,018504	0,017041	0,02135
UMUKAC51	0,050665	0,045752	0,060713
UMUKAC52	0,042344	0,038607	0,049884
Uvolov21	0,00542	0,005297	0,005584
Uvolov22	0,00542	0,005297	0,005584
Uvolov51	0,019372	0,018675	0,020742
Uvolov52	0,019372	0,018675	0,020742
Іраша	0,062434	0,054041	0,081745
Батево	0,088194	0,079048	0,105885
Береги	0,114902	0,096083	0,159871
Берегове-3	0,111935	0,094443	0,152735
Берегове-4	0,105667	0,08944	0,143554
Буштино	0,080635	0,063989	0,136638
В.Бичків	0,162748	0,1194	0,358267
Вілок	0,173706	0,144309	0,241774

Продовження таблиці 3.2

Виноградів-2	0,107627	0,088518	0,156678
Вишково	0,094128	0,074842	0,15486
Вовчий	0,054889	0,052826	0,058937
Діброва	0,143109	0,10675	0,296365
Драгово	0,103967	0,087008	0,1458
Копанія	0,089073	0,073221	0,131039
Лавочне	0,059508	0,05709	0,064133
Липча	0,069966	0,058849	0,098478
Міжгір'я	0,075615	0,068597	0,09027
Майдан	0,067897	0,062578	0,078858
Підполоззя	0,046729	0,044033	0,051843
Пилипець	0,049921	0,047265	0,055176
Рахів	0,194137	0,140777	0,438492
Рокосово	0,059612	0,050181	0,08401
Росош	0,069471	0,061926	0,084789
Свалява	0,062578	0,056614	0,074363
Свалява-3	0,061303	0,055476	0,072845
Скотарське	0,032787	0,03153	0,035227
Солотвіно	0,148222	0,110377	0,307061
Страбичево	0,064077	0,057626	0,07693
Тересва	0,109242	0,083047	0,216887
Тячів	0,102098	0,079046	0,187253
Угтя	0,129854	0,108467	0,181612
Хуст-1	0,05098	0,042462	0,075218
Чинадієве	0,055714	0,050613	0,065785
Шаланки	0,124938	0,103531	0,176945

Таблиця 3.3

dphi/dQ Чутливість	Тип режиму навантаження		
	уставлений	мінімальний	максимальний
град/Мвар			
UHUST_21	-0,026683	-0,024904	-0,031089
UHUST_51	-0,021447	-0,021937	-0,014195
UMUKAC20	-0,002478	-0,003305	-0,000884
UMUKAC21	-0,009343	-0,00931	-0,009063
UMUKAC22	-0,009343	-0,00931	-0,009063
UMUKAC51	-0,010406	-0,010965	-0,008118
UMUKAC52	-0,01181	-0,011831	-0,01082
Uvolov21	-0,005604	-0,005521	-0,00577
Uvolov22	-0,005604	-0,005521	-0,00577
Uvolov51	-0,006153	-0,006137	-0,005993
Uvolov52	-0,006153	-0,006137	-0,005993
Іраша	-0,029606	-0,028226	-0,029571
Батево	-0,028706	-0,027657	-0,029165
Береги	-0,041071	-0,039283	-0,038508
Берегове-3	-0,036357	-0,035736	-0,03177
Берегове-4	-0,032561	-0,032657	-0,026652
Буштино	-0,038122	-0,036854	-0,026016
В.Бичків	-0,065168	-0,062608	-0,010203
Вілок	-0,05931	-0,056815	-0,055651
Виноградів-2	-0,044389	-0,041482	-0,043322
Вишково	-0,050185	-0,046174	-0,046309
Вовчий	-0,026827	-0,026038	-0,028196
Діброва	-0,058421	-0,056089	-0,017784

Продовження таблиці 3.3

Драгово	-0,048273	-0,044309	-0,052039
Копанія	-0,039109	-0,036541	-0,038118
Лавочне	-0,033149	-0,032145	-0,034943
Липча	-0,032836	-0,031198	-0,031909
Міжгір'я	-0,036861	-0,034768	-0,039841
Майдан	-0,02951	-0,028229	-0,031118
Підполоззя	-0,019934	-0,019256	-0,020896
Пилипець	-0,018876	-0,018338	-0,019589
Рахів	-0,079752	-0,074378	-0,021239
Рокосово	-0,029269	-0,028005	-0,027626
Росош	-0,031157	-0,029475	-0,033001
Свалява	-0,026575	-0,025454	-0,027601
Свалява-3	-0,026221	-0,025117	-0,027251
Скотарське	-0,014532	-0,014237	-0,014945
Солотвіно	-0,061107	-0,058196	-0,021363
Страбичево	-0,017747	-0,017717	-0,016457
Тересва	-0,042684	-0,04303	-0,006246
Тячів	-0,041714	-0,04097	-0,018731
Угля	-0,060216	-0,054329	-0,068017
Хуст-1	-0,023778	-0,023695	-0,018485
Чинадієве	-0,021231	-0,020469	-0,021617
Шаланки	-0,049101	-0,045575	-0,049805

Таблиця.3.4

dv/dP Чутливість	Тип режиму навантаження		
	в.о./МВт	уставлений	мінімальний
UHUST_21	0,000622	0,000487	0,001119
UHUST_51	0,00064	0,000469	0,001322
UMUKAC20	0,000058	0,000051	0,000081
UMUKAC21	0,000205	0,000177	0,00029
UMUKAC22	0,000205	0,000177	0,00029
UMUKAC51	0,000277	0,000226	0,000424
UMUKAC52	0,000268	0,000229	0,000384
Uvolov21	0,000101	0,000098	0,000111
Uvolov22	0,000101	0,000098	0,000111
Uvolov51	0,00012	0,000112	0,000142
Uvolov52	0,00012	0,000112	0,000142
Іраша	0,000658	0,000543	0,001009
Батево	0,000599	0,00052	0,000792
Береги	0,00098	0,000777	0,001576
Берегове-3	0,000918	0,000723	0,001466
Берегове-4	0,000862	0,000673	0,001392
Буштино	0,001051	0,00076	0,002305
В.Бичків	0,001957	0,001311	0,005209
Вілок	0,001439	0,001137	0,002234
Виноградів-2	0,001029	0,000809	0,001746
Вишково	0,001206	0,000906	0,002431
Вовчий	0,000472	0,000457	0,000508

Продовження таблиці 3.4

Діброва	0,001719	0,001171	0,004386
Драгово	0,001026	0,000837	0,001655
Копанія	0,000912	0,000713	0,001617
Лавочне	0,00059	0,000568	0,000636
Липча	0,00077	0,000612	0,00133
Міжгір'я	0,0007	0,000631	0,000891
Майдан	0,000561	0,000513	0,000693
Підполоззя	0,000369	0,000346	0,000429
Пилипець	0,000351	0,00033	0,000407
Рахів	0,002268	0,001527	0,00602
Рокосово	0,000703	0,000554	0,00123
Росош	0,000628	0,000548	0,000846
Свалява	0,000537	0,000475	0,0007
Свалява-3	0,00053	0,000468	0,000691
Скотарське	0,000266	0,000255	0,000296
Солотвіно	0,001765	0,001206	0,004479
Страбичево	0,000409	0,000346	0,000577
Тересва	0,001372	0,000928	0,003499
Тячів	0,001236	0,000863	0,002933
Угтя	0,001216	0,001007	0,001887
Хуст-1	0,000655	0,000493	0,001268
Чинадієве	0,000432	0,000381	0,000569
Шаланки	0,001095	0,000877	0,001759

Таб.3.5

dv/dQ Чутливість	Тип режиму навантаження		
	уставлений	мінімальний	максимальний
в.о./Мвар			
UHUST_21	0,000554	0,000464	0,000926
UHUST_51	0,000699	0,000574	0,001255
UMUKAC20	0,00016	0,000159	0,000167
UMUKAC21	0,000202	0,000185	0,000268
UMUKAC22	0,000202	0,000185	0,000268
UMUKAC51	0,000744	0,000683	0,000915
UMUKAC52	0,000618	0,000574	0,00075
Uvolov21	0,000088	0,000085	0,000095
Uvolov22	0,000088	0,000085	0,000095
Uvolov51	0,000322	0,000312	0,000353
Uvolov52	0,000322	0,000312	0,000353
Іраша	0,00096	0,000851	0,001305
Батєво	0,001351	0,00125	0,00159
Береги	0,001764	0,001539	0,002384
Берегове-3	0,001735	0,001517	0,002316
Берегове-4	0,001644	0,001435	0,002203
Буштино	0,001249	0,001008	0,002336
В.Бичків	0,002512	0,00194	0,005199
Вілок	0,00271	0,002361	0,003564
Виноградів-2	0,001631	0,001408	0,002319
Вишково	0,001439	0,001184	0,002512
Вовчий	0,000925	0,000903	0,000979
Діброва	0,002213	0,001727	0,004469
Драгово	0,001593	0,001402	0,0022

Продовження таблиці 3.5

Копанія	0,001338	0,00115	0,001986
Лавочне	0,001005	0,000978	0,001066
Липча	0,001073	0,000933	0,001577
Міжгір'я	0,001229	0,001147	0,001464
Майдан	0,001116	0,001052	0,001294
Підполоззя	0,000769	0,000738	0,000853
Пилипець	0,000832	0,000801	0,000918
Рахів	0,002961	0,002289	0,006052
Рокосово	0,000906	0,000779	0,001376
Росош	0,001092	0,001002	0,001337
Свалява	0,000982	0,000911	0,001169
Свалява-3	0,000966	0,000895	0,001153
Скотарське	0,000551	0,000535	0,000592
Солотвіно	0,002285	0,001786	0,004586
Страбичево	0,000962	0,000885	0,00116
Тересва	0,001715	0,001337	0,003515
Тячів	0,001587	0,001263	0,003066
Угля	0,001986	0,001758	0,002667
Хуст-1	0,000775	0,00065	0,00129
Чинадієве	0,000849	0,000791	0,001009
Шаланки	0,001901	0,001658	0,002584

В рисунках 3.4 – 3.7 представлено графічне відображення таблиць по критерію чутливості.

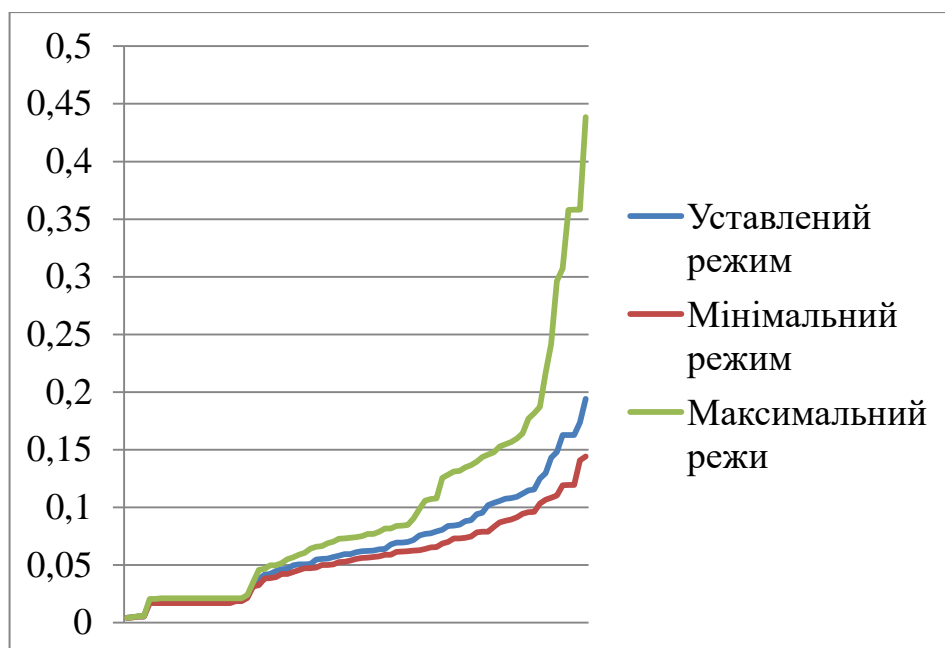

Рисунок 3.4 - $d\phi/dP$ Чутливість потужності до змін у величині P

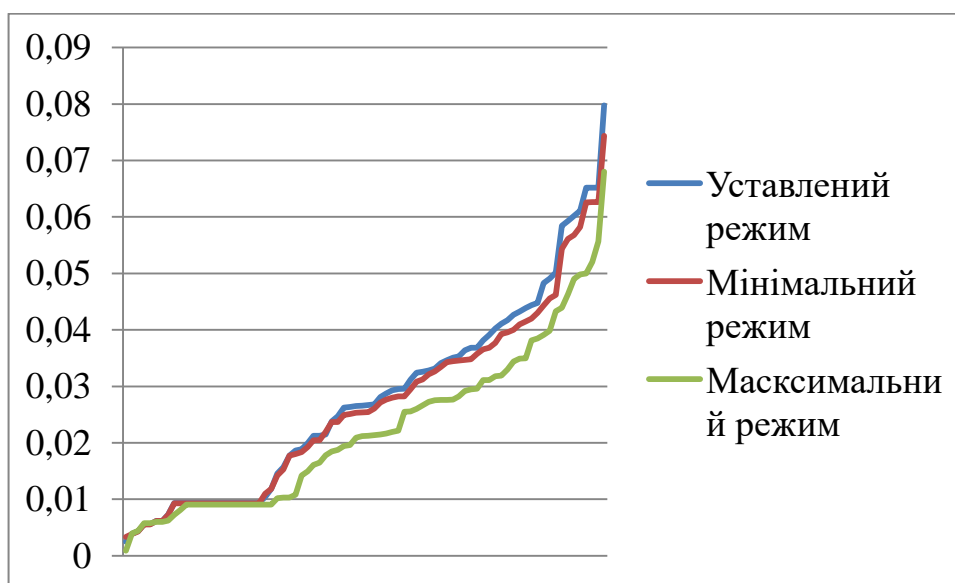

Рисунок 3.5 - $d\phi/dQ$ Чутливість потужності до змін у величині Q

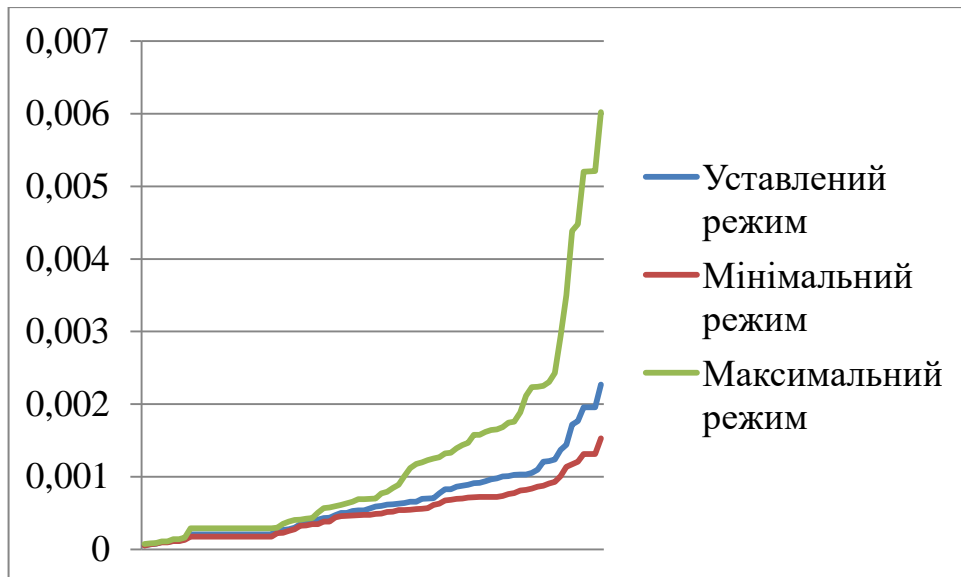

Рисунок 3.6 - dv/dP Чутливість напруги до змін у величині P

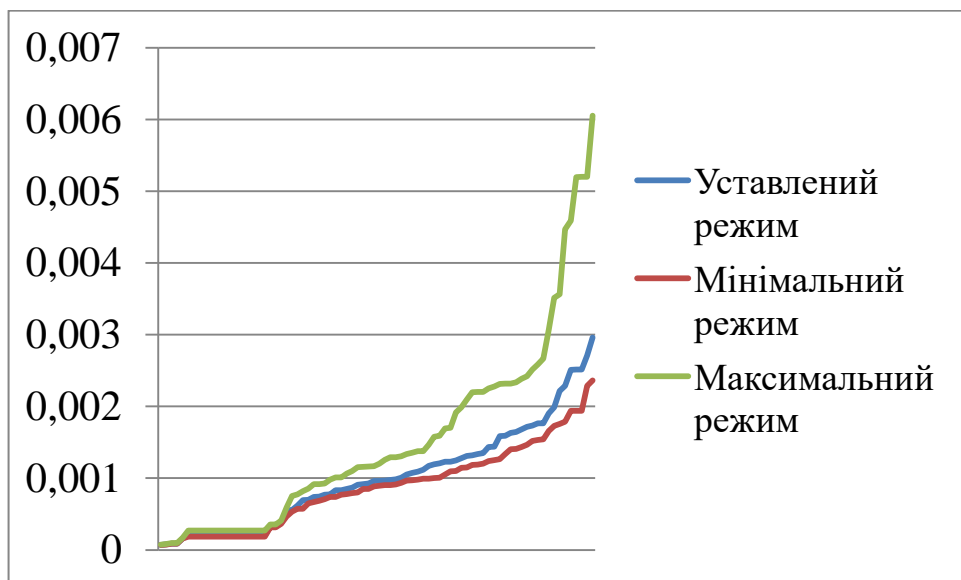

Рисунок 3.7 - dv/dQ Чутливість напруги до змін у величині Q

Аналізуючи результати, представлені у вигляді таблиць, де головними факторами є 4 параметри та 3 режими роботи, можна зробити наступні висновки. У всіх таблицях спостерігається однакова залежність: значення критерію чутливості залишається постійним за умови встановленого режиму, зменшується при мінімальному навантаженні та збільшується при максимальному. Тобто, коли в певному фрагменті мережі зменшується навантаження, то і критерій чутливості

відносно активної або реактивної потужності також зменшується, а при максимальному навантаженні - збільшується.

Висновки по розділу 3

Можна стверджувати, що в "науково-технічній літературі з електроенергетики відсутнє єдине чітке обґрунтування фізики розуміння економічного еквівалента реактивної потужності (ЕЕРП) систем електропостачання споживачів електроенергії. Оскільки реактивна електроенергія є внутрішньою енергією системи електропостачання конкретного споживача активної електроенергії, то математичний зв'язок між її активним і реактивним навантаженням можна встановити за допомогою коефіцієнта реактивної потужності такої системи з метою економії активних втрат електроенергії в системі електропостачання загального призначення, в системах електропостачання конкретних споживачів необхідно встановити єдиний нормативний (директивний) коефіцієнт реактивної потужності. Економічність потужності реактивного навантаження систем електропостачання конкретного споживача, у грошовому еквіваленті, можна оцінити як різницю вартості активних втрат в еквівалентному активному опорі його системи електропостачання від реактивного навантаження — реального і директивного. На протязі року ЕЕРП у грошовому відповіднику для системи електропостачання споживача можна визначити, різницю розрахункового і директивного реактивного навантаження споживача. ЕЕРП у грошовому відповіднику для СЕП можна визначити економічність вибору пристроїв компенсації його реактивного навантаження." (Дорошенко О. І. Про економічний еквівалент реактивної потужності систем електропостачання)

АНАЛІЗ ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ НА ВИЯВЛЕННЯ СЛАБКИХ МІСЦЬ І СЕНСОРІВ

4.1. Аналіз вузлів схеми на визначення «слабких місць» за напругою

“Слабкі місця” визначаються за напругою і є важливим пунктом при проектуванні тіля чого і в експлуатації електричних мереж. Зарахунок чого можемо визначити місця на схемі де напруга нижче заданого параметру. Що явно допомагає для оптимізації схеми.

Основний підхід до аналізу "слабких місць" за напругою включає такі кроки:

1. **Моделювання мережі:** Математичне або програмне відтворення енергосистеми, з повним відворення по складі та параметрах .
2. **Визначення базових параметрів:** Базовий параметр елемента це параметр який нереально відворити фактично, але можливо наблизитись.
3. **Розрахунок напруг:** Виконати можна зарахунок методу короткого замикання або методу потужності
4. **Аналіз напруг:** Виконати порівняння фактичних отриманих параметрів з нормативними значеннями.
5. **Визначення "слабких місць":** Визначення "слабкі місця", де напруга нижче допуску.
6. **Вжиття заходів:** Виконання оптимізації розподілення навантаження, модернізування схеми.

Значення допустимих меж напруги визначаються регуляторними органами, певними стандартами , напруга нижчою на 90-95% від ном. вважається проблемою . В нашому випадку в таблиці. 4.1 та 4.2 представлено характеристики напруги у вузлах мережі як у фактичних одиницях вимірювання, так і у відсотках відносно номінального значення.

Таблиця.4.1

Назва	Номинальна напруга, кВ	Фактична напруга при різних режимах, кВ		
		Уставлений	Мінімальний	Максимальний
UHUST_21	220,000	190,154	208,378	163,612
UHUST_51	110,000	93,855	103,775	79,004
UMUKAC20	400,000	399,763	404,126	393,438
UMUKAC21	220,000	206,882	215,500	194,281
UMUKAC22	220,000	206,882	215,500	194,281
UMUKAC51	110,000	101,293	106,920	93,178
UMUKAC52	110,000	102,312	107,303	94,924
Uvolov21	220,000	215,361	218,333	210,578
Uvolov22	220,000	215,361	218,333	210,578
Uvolov51	110,000	106,920	109,004	103,140
Uvolov52	110,000	106,920	109,004	103,140
Іраша	110,000	97,482	105,272	86,086
Батево	110,000	100,667	106,633	92,212
Береги	110,000	94,884	104,291	81,555
Берегове-3	110,000	95,401	104,493	82,609
Берегове-4	110,000	95,548	104,550	82,905
Буштино	110,000	90,850	102,654	73,082
В.Бичків	110,000	85,712	100,728	62,972
Вілок	110,000	94,025	103,844	80,374
Виноградів-2	110,000	93,733	103,793	79,228
Вишково	110,000	91,142	102,772	73,687
Вовчий	110,000	106,869	108,986	103,058
Діброва	110,000	86,771	101,111	65,074
Драгово	110,000	95,094	104,262	81,292
Копанія	110,000	93,794	103,801	79,102

Продовження таблиці 4.1

Лавочне	110,000	106,370	108,719	102,330
Липча	110,000	95,384	104,375	81,784
Міжгіря	110,000	101,575	106,924	92,967
Майдан	110,000	102,983	107,511	95,561
Підполоззя	110,000	104,903	108,243	99,515
Пилипець	110,000	105,340	108,413	100,097
Рахів	110,000	85,020	100,465	61,614
Рокосово	110,000	95,301	104,351	81,865
Росош	110,000	99,992	106,287	90,744
Свалява	110,000	101,256	106,787	93,111
Свалява-3	110,000	101,269	106,801	93,101
Скотарське	110,000	106,640	108,867	102,727
Солотвіно	110,000	86,701	101,109	64,932
Страбичево	110,000	100,913	106,751	92,593
Тересва	110,000	87,883	101,518	67,285
Тячів	110,000	89,157	101,994	69,791
Угля	110,000	94,997	104,212	81,129
Хуст-1	110,000	94,376	103,955	80,062
Чинадієве	110,000	101,873	107,092	94,167
Шаланки	110,000	94,353	104,071	80,472

Таблиця.4.2

Назва	Номинальна напруга, кВ	Фактична напруга при різних режимах, %		
		Уставлений	Мінімальний	Максимальний
UHUST_21	220,000	86,433	94,717	74,369
UHUST_51	110,000	85,323	94,341	71,822
UMUKAC20	400,000	99,941	101,032	98,360
UMUKAC21	220,000	94,037	97,954	88,309
UMUKAC22	220,000	94,037	97,954	88,309
UMUKAC51	110,000	92,084	97,200	84,707
UMUKAC52	110,000	93,011	97,548	86,295
Uvolov21	220,000	97,891	99,242	95,717
Uvolov22	220,000	97,891	99,242	95,717
Uvolov51	110,000	97,200	99,095	93,763
Uvolov52	110,000	97,200	99,095	93,763
Іраша	110,000	88,620	95,702	78,260
Батєво	110,000	91,515	96,939	83,829
Береги	110,000	86,259	94,810	74,141
Берегове-3	110,000	86,728	94,994	75,099
Берегове-4	110,000	86,862	95,046	75,368
Буштино	110,000	82,591	93,322	66,438
В.Бичків	110,000	77,920	91,571	57,248
Вілок	110,000	85,477	94,403	73,067
Виноградів-2	110,000	85,212	94,357	72,025
Вишково	110,000	82,856	93,429	66,988
Вовчий	110,000	97,154	99,078	93,689
Діброва	110,000	78,883	91,919	59,159
Драгово	110,000	86,449	94,784	73,902

Продовження таблиці 4.2

Копанія	110,000	85,268	94,364	71,911
Лавочне	110,000	96,700	98,835	93,027
Липча	110,000	86,713	94,886	74,349
Міжгір'я	110,000	92,341	97,203	84,516
Майдан	110,000	93,621	97,737	86,874
Підполоззя	110,000	95,367	98,403	90,468
Пилипець	110,000	95,764	98,558	90,997
Рахів	110,000	77,291	91,332	56,013
Рокосово	110,000	86,637	94,865	74,423
Росош	110,000	90,902	96,625	82,494
Свалява	110,000	92,051	97,079	84,647
Свалява-3	110,000	92,063	97,092	84,637
Скотарське	110,000	96,945	98,970	93,388
Солотвіно	110,000	78,819	91,917	59,029
Страбичево	110,000	91,739	97,046	84,175
Тересва	110,000	79,893	92,289	61,168
Тячів	110,000	81,052	92,722	63,447
Угля	110,000	86,361	94,738	73,753
Хуст-1	110,000	85,796	94,505	72,784
Чинадієве	110,000	92,611	97,357	85,607
Шаланки	110,000	85,775	94,610	73,156

Роблячи висновок з наведених вище таблиць, можна стверджувати, що більша частина вузлів фрагменту мережі є "слабкими місцями", причому деякі вузли при режимі мінімального навантаження просідають майже на 50%.

Навантаження віддаленен від центру, невелике за потужністю все це "слабка група" . В разі підключення джерела з макс. ККД , через деякий час

приведе до потреби збільшення живлення за зменшення коеф. навантаження. Ідеальним прикладом можна привести ЛЕП для боротьби встановлюють проміжне навантаження.

Моделювання розрахунку "слабкої групи" , де потрібно визначити оптимальну конфігурацію системи електропостачання, розподіляється на S груп ($S = 2, 3, 4 \dots n-1$), і визначається склад цих груп за критерієм розкиду навантаження. Після завершення групування схожий цикл повторюється вже відносно живильних ТП та новостворених вузлів навантаження, оцінюється пріоритетність їх підключення до тієї чи іншої ТП.

Після цього сформовані таким чином ТП знову переоцінюються: якщо потужність навантаження ТП не задовольняє показник завантаження трансформатора ($K_{зг} = 0,7 \dots 0,85$), то деякі вузли від'єднуються від ТП за "критерієм бажаної належності". Коли потужність підстанцій досягне бажаних меж, аналогічно визначається пріоритетність збільшення потужності тієї чи іншої ТП за рахунок вузлів, що залишилися від'єднаними на попередньому кроці.

$$\Delta Z = \frac{\sum Zj' + (30_{k+1} - 30_k)}{C_{ps}'} \quad (4.12)$$

де

Zj' – вартість живильної мережі від підстанції до вузла, що додається;

30_k – витрати на п/ст поточної потужності;

30_{k+1} – витрати на п/ст наступної більшої потужності;

C_{ps}' – потужність вузлів, що додаються до джерела.

4.2. Аналіз вузлів схеми на визначення слабких місць за перетоками активної потужності

Активна потужність перетікає від вищого потенціалу до нижчого. У випадку реактивної потужності ми говоримо про джерела та поглиначі реактивної потужності.

Аналіз вузлів схеми для визначення слабких місць за перетоками активної потужності може бути важливим для забезпечення стабільності та ефективності

роботи електромережі. Цей аналіз є важливим етапом управління електромережею, оскільки дозволяє виявити проблемні ділянки мережі та прийняти заходи для їх вирішення, що допомагає забезпечити стабільну та ефективну роботу системи електропостачання.

4.3. Комплексний аналіз характеристик схеми, визначення сенсорів

Комплексний аналіз характеристик схеми та визначення сенсорів може бути корисним для оптимізації роботи системи управління електромережею. Ось деякі кроки, які можуть бути включені в такий аналіз:

1. **Збір і аналіз даних про схему:** Перш за все, потрібно зібрати дані про конфігурацію електромережі, включаючи дані про елементи мережі (трансформатори, лінії передачі, комутатори тощо), їх характеристики (опори, індуктивності, ємності), а також дані про навантаження і генерацію.
2. **Моделювання системи:** На основі зібраних даних можна побудувати математичну модель системи. Ця модель може включати рівняння, які описують реакцію системи на різні вхідні впливи.
3. **Аналіз характеристик схеми:** Провести аналіз характеристик схеми, таких як струми короткого замикання, напруги на різних точках мережі, потужності втрат, коефіцієнт потужності тощо. Це допоможе виявити слабкі місця та можливі шляхи їх вирішення.
4. **Визначення сенсорів:** На основі аналізу характеристик можна визначити необхідні параметри для моніторингу та управління системою. Сенсори можуть бути встановлені для вимірювання струмів, напруг, температури, вологості тощо в різних точках мережі.
5. **Розробка системи управління:** На основі отриманих даних і визначених сенсорів можна розробити систему управління, яка буде оптимізована для покращення ефективності та надійності електромережі.

Такий комплексний аналіз може допомогти виявити проблеми в роботі електромережі та розробити стратегії для їх вирішення, що дозволить підтримувати стабільну та ефективну роботу системи електропостачання.

4.4. Аналіз загальносистемних втрат потужності

“В умовах паралельної роботи електричних систем (ЕС) у складі об’єднаних енергетичних систем (ОЕС) України для реалізації міжсистемного ефекту, раціонального використання енергоресурсів, а також для покриття дефіцитів потужності й електроенергії в окремих регіонах виникає необхідність у значних перетіканнях електроенергії транзитом через мережі енергосистем. При цьому виникають додаткові технологічні витрати електроенергії в мережах транзитера – втрати електроенергії від транзитних перетікань (4.13).

Ці втрати не враховуються як окрема характеристика економічності режиму роботи ОЕС України в цілому, оскільки оптимальні режими розробляються службою оптимізації електричних режимів НЕК «Укренерго» за критерієм мінімуму сумарних витрат палива з урахуванням сумарних втрат в основних магістральних (системоутворювальних) електричних мережах.

Приріст (або зменшення) втрат електроенергії від транзитних перетікань мережами транзитера порівняно з початковим значенням може бути викликаний зміною величини транзиту електроенергії з економічних міркувань, а також аварійними ситуаціями в суміжних енергосистемах.

Ще одним чинником, що впливає на величину втрат електроенергії від транзитних перетікань, є зміна напруги в контрольних точках транзитної енергосистеми за рахунок оптимізації її режимів за реактивною потужністю та коефіцієнтами трансформації. Така оптимізація в межах однієї енергосистеми може суперечити оперативним вказівкам служби оптимізації НЕК «Укренерго» щодо ведення режимів, оскільки зменшення втрат електроенергії в транзитній

енергосистемі може призводити до зростання загальносистемних втрат і, як наслідок, сумарних витрат палива.

Отже, на обсяги транзитних перетікань і, відповідно, на втрати електроенергії від них, практично не впливають диспетчерські служби енергосистеми, через мережі якої вони проходять(4.14).

Водночас технологічні витрати електроенергії в мережах енергосистем є одним із планових показників. За результатами їх виконання, відповідно до колективного договору між адміністрацією і трудовим колективом, оцінюється ефективність роботи персоналу та здійснюється преміювання.

Для об'єктивної оцінки діяльності персоналу енергосистеми зі зниження технологічних витрат електроенергії в мережах необхідно виділити з балансових втрат втрати електроенергії від транзитних перетікань як такі, що об'єктивно не можуть бути зменшені наявними засобами.

Втрати електроенергії від транзитних перетікань не можуть бути виміряні лічильниками або визначені з балансу електроенергії. Їхнє значення можна знайти розрахунковим шляхом, виходячи з обсягів та характеру транзитного перетікання, а також режимів електричних мереж енергосистеми.

4.4.1 Співвідношення допустимих і транзитних втрат електроенергії в мережах енергосистем

Розрахунки допустимих втрат електроенергії в мережах енергосистем виконують для визначення обґрунтованого рівня втрат електроенергії за звітними балансовими та схемнорежимними даними роботи ліній протягом звітного періоду. Для отримання кінцевої величини втрат необхідно підсумувати втрати, спричинені навантаженням споживачів, втрати на корону та втрати у вимірювальних трансформаторах (4.15). Під час розрахунку втрат на корону використовуються дані Гідрометцентру та типові залежності питомих втрат на корону від напруги та впливу навколишнього середовища. Втрати електроенергії у вимірювальних трансформаторах обчислюють, виходячи з їх кількості та нормативних значень середніх втрат.

Для обчислення навантажувальної складової втрат електроенергії за звітними даними використовують метод поелементного розрахунку або його модифікації. При цьому втрати, пов'язані з транзитом електроенергії, входять у навантажувальні, але в окрему складову частину їх не виділяють.

Відповідно до зазначених складових частин допустимих втрат планують впровадження організаційно-технічних заходів, таких як оптимізація схеми електричної мережі, застосування пристроїв регулювання напруги та компенсації реактивної потужності, заміна вимірювальних трансформаторів, які не відповідають класу точності через відсутність проектного навантаження тощо.

Як показують розрахунки [4.16], зміна втрат електроенергії від транзитних перетікань у багатьох випадках є розмірною з ефектом від організаційно-технічних заходів, які впроваджує персонал енергосистеми. Збільшення транзитного перетікання потужності відповідно до оперативних вказівок з оптимального ведення режимів може призвести до нівелювання ефекту від впровадження зазначених заходів і необ'єктивно знизити ефективність роботи персоналу енергосистеми.

Отже, виділення втрат електроенергії від транзитних перетікань в окрему складову за допомогою існуючих розрахункових методів є актуальним, оскільки це дозволить створити більш ефективну систему матеріального заохочення працівників енергосистем.

4.4.2 Визначення втрат потужності в ЕС від транзитних перетікань

Задачу визначення втрат електроенергії від транзитних перетікань можна представити як задачу визначення відповідних складових частин втрат у вітках заступної схеми електричної системи (ЕС), через які передається транзитна електроенергія. У (4.16) розроблено метод виділення втрат потужності від взаємних перетоків на основі коефіцієнтів розподілу втрат потужності, який базується на використанні виразу:

$$\Delta S_i = 3 * (\sum_{j=1}^m \Gamma_{ij}^2 \mu_j + \sum_{j=1}^m \Gamma_{ij}^2 \mu_j) * \dot{Z}_i, \quad (4.13)$$

де

$$\mu_j' = \frac{\sum_{\eta=1}^m \eta \neq 1 \Gamma_{i\eta}}{\Gamma_{ij}}, \quad \mu_j'' = \frac{\sum_{\eta=1}^m \eta \neq 1 \Gamma_{i\eta}''}{\Gamma_{ij}''} \quad - \text{коєфіцієнти впливу; } Z_i - \text{опір } i\text{-ої}$$

вітки;

$\Gamma_{ij}, \Gamma_{ij}''$ – активна та реактивна складові струму в i -й вітці від струму

навантаження

j -го вузла.

З (4.13) видно, що втрати потужності у вітках заступної схеми ЕС, спричинені струмом j -го вузла, залежать не тільки від протікання через них струмового навантаження цього вузла, але й від значень інших часткових струмів, що протікають цією віткою, тобто спостерігається взаємовплив часткових струмів. Міра цього впливу характеризується коєфіцієнтами μ_j' і μ_j''

Застосовуючи цей метод для визначення втрат потужності від окремого транзитного перетікання, необхідно враховувати, що до появи транзиту втрати потужності від взаємовпливу струму, спричиненого транзитною потужністю та струмами навантаження, були нульові. Тобто, транзит потужності зумовлює як додаткові втрати від протікання струму транзиту, так і втрати від взаємовпливу. Тому втрати потужності від транзиту повинні включати втрати від власне струмового навантаження транзиту та взаємовпливу струмів основного та транзитного струморозподілу.

Розглянемо приклад схеми електричної мережі з транзитом потужності з вузла 1 до вузла 4 (рисунку. 4.5). Струмові навантаження вузлів електричної мережі визначено завдяки використанню відомих з розрахунку режиму напруги $\dot{U}$ та потужності навантаження $\dot{S}$ вузлів схеми. Поперечна складова заступної схеми еквівалентується в розрахункових навантаженнях вузлів.

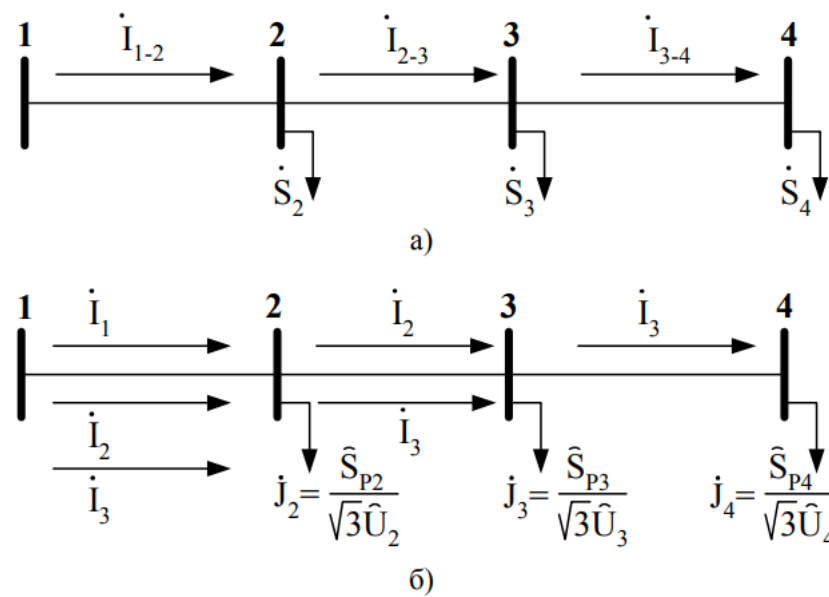

Рисунок. 4.1 Схема найпростішого випадку транзиту потужності

Згідно з методом накладання лінією 1 - 2 будуть протікати узгодженоспрямовані часткові струми $\dot{I}_1$, $\dot{I}_2$, зумовлені навантаженням окремих споживачів, та $\dot{I}_3$, спричинений протіканням транзитної потужності. У цьому випадку часткові струми (див. рисунок. 4.5 б) дорівнюють відповідним задаючим струмам $\dot{I}_1 = \dot{J}_2$, $\dot{I}_2 = \dot{J}_3$, $\dot{I}_3 = \dot{J}_4$. Отже, втрати потужності у даній ЛЕП 1 - 2 визначаються:

$$\Delta S = 3 * |\dot{I}_{1-2}|^2 * Z_{1-2} = 3 * |\dot{I}_1 + \dot{I}_2 + \dot{I}_3|^2 * Z_{1-2}$$

$$\Delta S = 3 * [(\Gamma_1 + \Gamma_2 + \Gamma_3)^2 + (\Gamma''_1 + \Gamma''_2 + \Gamma''_3)^2] * Z_{1-2} \quad (4.15)$$

де Γ'' , Γ'' – дійсні та уявні складові часткових струмів. Виконавши ряд алгебраїчних перетворень, цей вираз можна звести до вигляду (4.15):

$$\Delta S = 3 * \left[\begin{array}{l} \Gamma_1^2 + 2\Gamma_1\Gamma_2 + \Gamma_2^2 + \Gamma''_1^2 + 2\Gamma''_1\Gamma''_2 + \Gamma''_2^2 + \\ \Gamma_3^2 + 2\Gamma_1\Gamma_3 + 2\Gamma_2\Gamma_3 + \Gamma''_3^2 + 2\Gamma''_1\Gamma''_3 + 2\Gamma''_2\Gamma''_3 \end{array} \right] * Z_{1-2} \quad (4.16)$$

де виділяються складові від транзитного перетікання (з урахуванням взаємовпливу) та струмів навантаження:

$$\Delta S^{\dot{}} = 3 * [(\Gamma_1 + \Gamma_2)^2 + (\Gamma^{\dot{}}_1 + \Gamma^{\dot{}}_2)^2] * Z_{1-2}^{\dot{}};$$

$$\Delta S_{mp}^{\dot{}} = 3 * [\Gamma_3^2 + 2\Gamma_1\Gamma_3 + 2\Gamma_2\Gamma_3 + \Gamma_3^{\dot{}}^2 + 2\Gamma^{\dot{}}_1\Gamma_3 + 2\Gamma^{\dot{}}_2\Gamma_3] * Z_{1-2}^{\dot{}} \quad (4.17)$$

або

$$\Delta S^{\dot{}} = 3 * [I_{1-2}^{\dot{}} - I_3] * Z_{1-2}^{\dot{}};$$

$$\Delta S_{mp}^{\dot{}} = 3 * [\Gamma_3^2 + 2\Gamma_3(\Gamma_1 + \Gamma_2) + \Gamma_3^{\dot{}}^2 + 2\Gamma^{\dot{}}_3(\Gamma^{\dot{}}_1 + \Gamma^{\dot{}}_2)] * Z_{1-2}^{\dot{}} \quad (4.18)$$

де $\Delta S^{\dot{}}$ – втрати потужності від струмових навантажень вузлів електричної мережі транзитера без транзиту; $\Delta S_{mp}^{\dot{}}$ – втрати потужності від транзиту. Після спрощень, виконавши заміну $(\Gamma_1 + \Gamma_2) = (\Gamma_{1-2} + \Gamma_3)$, $(\Gamma^{\dot{}}_1 + \Gamma^{\dot{}}_2) = (\Gamma^{\dot{}}_{1-2} + \Gamma^{\dot{}}_3)$, та

$\Gamma_3 = J_4, \Gamma^{\dot{}}_3 = J^{\dot{}}_4$, отримано :

$$\Delta S_{mp} = 3 * \left[J_4^2 \left(2 * \frac{\Gamma_{1-2}}{J_4} - 1 \right) + J^{\dot{}}_4^2 \left(2 * \frac{\Gamma^{\dot{}}_{1-2}}{J^{\dot{}}_4} - 1 \right) \right] * Z_{1-2} \quad (4.17)$$

Узагальнимо вираз виду (4.17) за аналогією до (4.13) на довільну кількість часткових струмів, що протікають по елементу електричної мережі:

$$\Delta S_{mpi} = 3 * (J_{mp}^2 \mu^{\dot{}}_{mpi} + J^{\dot{}}_{mp}^2 \mu^{\dot{}}_{mpi}) * Z_i \quad (4.18)$$

де $\mu^{\dot{}}_{mpi} = (2 \frac{\Gamma_i}{J_{mp}} - 1)$, $\mu^{\dot{}}_{mpi} = (2 \frac{\Gamma^{\dot{}}_i}{J^{\dot{}}_{mp}} - 1)$, – коефіцієнти втрат потужності від транзитного перетікання; i $\Gamma_i, \Gamma^{\dot{}}_i$ – активна та реактивна складові частини сумарного струму в i -й вітці; n – кількість віток, по яких протікає транзитна потужність.

Формула (4.18) застосовується для визначення втрат потужності від окремого транзитного перетікання, оскільки вона враховує також втрати, викликані взаємовпливом цього транзиту. Для визначення J_{mp} використовується менше з двох значень сумарної потужності, яку енергосистема отримує або передає суміжним енергосистемам, згідно з наявними угодами між учасниками енергообміну. У випадку наявності декількох транзитів через мережу транзитера виникає взаємовплив як між струмами транзитних перетікань, так і між струмами навантаження мережі транзитера та транзитними перетіканнями, що потребує використання методики та формули (4.13). Для визначення втрат електроенергії

можливі два підходи: постійний моніторинг втрат за даними телевимірювань або розрахунки з використанням характеристик графіків навантажень.

В останньому варіанті здійснюється розрахунок втрат потужності для режиму максимальних навантажень ΔP_{max} або для середніх навантажень ΔP_{cp} . Використовуючи вказані втрати потужності розраховують втрати електроенергії ΔW для періоду T за відповідними формулами:

$$\Delta W = \Delta P_{max} * \tau \quad (4.19)$$

$$\Delta W = \Delta P_{cp} T k_{\phi}^2 \quad (4.20)$$

де τ – число годин найбільших втрат; k_{ϕ}^2 – коефіцієнт форми графіка навантажень.”

(О. Б. Бурикін визначення втрат потужності від транзитного перетікання в електричних мережах)

Висновки по розділу 4

Межі коригування через які вони проходять, не можуть бути скоригаванні, для параметрів транзитних перетікань та втрати енергії. Це не можливо виміряти зарахунок лічильників. Для визначення пропонується розрахунковий метод з врахуванням, характеру транзитних перетікань, врахування обсягів, та головного режиму мережі. Розрахунковий метод надає можливість правильно визначити витрати електроенергії.

ВИСНОВКИ

По результатам виконання МД можна сформувати такі висновки. Було досліджено загальні принципи побудови схем, моніторингу стану обладнання, їх застосування, а також відтворено фрагмент електричної мережі 330/220/110 кВ ОЕС України. Проведено розрахунок мережі та виконано їх аналіз. Проведено характеристику силового обладнання. Аналізуючи наведені таблиці, можна зробити висновок, що система для нормальних умов працює повністю збалансовано, але в максимальних умовах навантаження найбільше перевантаженим є автотрансформатор на підстанції Хуст, а саме Хуст/АОДЦТН-133000/400/220 на 113,589%. З урахуванням тенденції збільшення споживання електроенергії, найближчими роками необхідно реконструювати всю мережу цього району. Провівши аналіз таблиці за результатами розрахунку критерію стійкості, можна побачити, що далі вузол від підстанції, тим менший параметр критерію чутливості. Результати вибору параметрів, що залежать від часу, та параметрів, що не залежать від часу, додатково інтегруються як набір виборів і наводяться в модель для моделювання.

Аналізуючи результати по розділу 3, представлені у вигляді таблиць, де головними факторами є параметр максимального та мінімального навантаження, з яких можна зробити наступні висновки. У всіх таблицях присутня однакова залежність: значення критерію чутливості залишаються постійними за умови встановленого режиму, зменшуються при мінімальному навантаженні та збільшуються при максимальному. Отже, коли в певному фрагменті мережі знижується навантаження, критерій чутливості відносно активної або реактивної потужності також зменшується, а при максимальному навантаженні.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Кириленко О.В., Мавовський В.В., Лук'яненко Л.М. Эорін С.В. Аналіз стійкості енергетичних систем за напругою // Техн. електродинаміка. – 2010. – № 3. – С. 29–68.
2. Шпак О. Л. Математична модель одно фазного трансформатора як групового елемента в електро енергетичній системі / О. Л. Шпак // Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. – 2015. – № 4. – С. 24 – 48.
3. Лежнюк П. Оптимальне керування нормальними режимами електроенергетичних систем критеріальним методом з урахуванням планового значення технічних втрат потужності / Петро Лежнюк, Олена Рубаненко // Проблеми енергоресурсозбереження в електротехнічних системах. Наука, освіта і практика. Наукове видання. – 2011. – № 1. – С.92-183.
4. К. Альзаарір. Метод регулювання на основі чутливості до імпедансу для онлайн-регулювання напруги в інтелектуальних розподільчих мережах. – 2020.
5. В. Бахшиде. Оптимальне керування реактивною потужністю ГР для регулювання напруги систем розподілу середньої напруги за допомогою методу аналізу чутливості та алгоритму PSO
6. Лежнюк П.Д., Кулик В.В., Бурикін О.Б. Втрати потужності в електроенергетичних системах від транзитних перетікань // Енергетика та електрифікація. – 2006. – № 3. – С. 26 – 33
7. М. Фольмер, Г.Д. Карне, М. Ное, К. Бьом і Я. Гайзбюш, «Підхід на основі даних для оцінки відносної чутливості до напруги», 2020 Загальні збори Товариства енергетики та енергетики IEEE (PESGM), Монреаль, Квебек, 2020
8. Аріф Каракас, Фангсінглі та Саріна Адхікарі «Агрегація декількох асинхронних двигунів
За допомогою програмного пакету на основі MATLAB" 2009, С. 1-3.
9. Лежнюк П. Д. Аналіз чутливості оптимальних рішень в складних системах критеріальним методом / Петро Дем'янович Лежнюк. – Монографія – Вінниця: УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2003. – 131 с.
10. Дорошенко, О. І. Про фізику електромагнітного поля електроенергетичної системи / О. І. Дорошенко // Матеріали XI Міжнародної конференції «Фізичні процеси та поля технічних та біологічних об'єктів». — Кременчук, 2012. — С. 33–35.
11. Заболотний А. П. Удосконалений метод потенційної функції для формування оптимальної структури розподільчої мережі / Заболотний А. П., Федоша Д. В., Криворученко Н. Л., Яценко О. О. // Електротехніка та електроенергетика. – 2008. – № 1. – С.74–80.

12. Заболотний О. П. Побудова оптимальної структури мереж електропостачання підприємств АПК: Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції [«Проблеми енергозабезпечення підприємств АПК і сільських територій»] / Федоша Д. В., Мамбаєва В. С. - С.-П. : СПбДАУ, 2008. - С. 42-46